

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Matyáš Demartini

**Předmět ve španělštině a jeho postavení ve větě
(s přihlédnutím k češtině a italštině)**

The Object in Spanish and its Position in the Clause
(with Regard to the Czech and Italian Languages)

Poděkování

Za nesčetné množství rad a cenných tipů bych rád poděkoval své vedoucí práce, PhDr. Daně Kratochvílové, Ph.D., jakožto i za její odborné vedení práce a morální podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. 7. 2021

Matyáš Demartini

Abstrakt v českém jazyce

Předmět ve španělštině a jeho postavení ve větě (s přihlédnutím k češtině a italštině)

Tato práce se zabývá srovnáním slovosledu OV v iniciálních pozicích ve španělštině, češtině a italštině. Skládá se ze dvou částí, z části teoretické a z části praktické. V teoretické části se věnujeme předmětu a jeho funkcím ve větě a nastiňujeme situaci ohledně pronominální reduplikace předmětu. Dále se zaměřujeme na slovosled ve španělštině, k němuž vztahujeme slovosled italský a český, zabýváme se příznakovým a nepříznakovým postavením předmětu ve zmíněných jazycích. Praktická část je věnována korpusové analýze využívající paralelní korpus *Intercorp*. Analýza si klade za cíl charakterizovat rozdíly v užití slovosledu OV v iniciálních pozicích mezi španělštinou, italštinou a češtinou.

Klíčová slova

předmět, zdvojení, poziční varianta, slovosled, korpus, španělština, italština, čeština

Abstract in English

The Object in Spanish and its Position in the Clause (with Regard to the Czech and Italian Languages)

This thesis compares the word order of OV in the initial positions in Spanish, Czech and Italian. It consists of two parts, a theoretical part and a practical part. In the theoretical part, we discuss the object and its functions in the sentence and outline the situation regarding pronominal reduplication of the object. We also focus on the word order in Spanish, to which we relate the word order in Italian and Czech, and deal with the attributive and non-attributive status of the object in these languages. The practical part is devoted to corpus analysis using the parallel *Intercorp* corpus. The analysis aims to characterize the differences in the use of OV in the initial positions between Spanish, Italian and Czech.

Keywords

object, duplication, positional variant, word order, corpus, Spanish, Italian, Czech

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Předmět	9
2.1	Definice předmětu.....	9
2.2	Funkce předmětu ve větě	10
2.2.1	Předmět přímý.....	13
2.2.2	Předmět nepřímý.....	16
2.3	Pronominální reduplikace předmětu.....	18
2.3.1	Anticipační reduplikace	20
2.3.2	Reiterativní reduplikace.....	21
2.3.3	Prospěchový dativ.....	21
3.	Slovosled.....	23
3.1	Slovosled ve španělštině a italštině.....	23
3.2	Příznakové a nepříznanové postavení ve větě	25
3.2.1	Dislokace	26
3.2.2	Vytýkáací vazba	28
3.3	Slovosled v češtině.....	28
4.	Korpusová analýza.....	32
4.1	Popis použitého korpusu.....	32
4.2	Popis metody zkoumání.....	32
4.3	Analýza výsledků.....	34
4.3.1	Skupina 1 – slovosled OV :: OV	36
4.3.1.1	Skupina 1a – slovosled OV _x :: OV.....	36
4.3.1.2	Skupina 1b – slovosled OV _O :: OV	37
4.3.2	Skupina 2 – slovosled SOV :: OV _(S)	40
4.3.2.1	Skupina 2a – slovosled SOV _x :: OV.....	40
4.3.2.2	Skupina 2b – slovosled S _O V _O :: OV.....	41
4.3.3	Skupina 3 – slovosled _(S) VO :: OV	43
4.3.3.1	Skupina 3a – slovosled _x VO :: OV.....	43
4.3.3.2	Skupina 3b – slovosled _s VO :: OV.....	45
4.3.4	Skupina 4 – slovosled SVO :: OV	45
4.3.4.1	Skupina 4a – slovosled SVO ^{pasiv} :: OV	46
4.3.4.2	Skupina 4b – slovosled SVO ^{záměna} :: OV.....	48
4.3.5	Skupina 5 – slovosled SV :: OV	49

4.3.5.1	Skupina 5a – slovosled SV ^{změna} :: OV	49
4.3.5.2	Skupina 5b – slovosled SV ^{se/si} :: OV	51
4.3.6	Skupina 6 – jiné vyjádření :: OV	52
5.	Závěr	55
6.	Résumé v českém jazyce	59
7.	Resumen en español.....	60
8.	Bibliografie	62
9.	Přílohy.....	65

Seznam použitých zkratek

ASALE	<i>Asociación de Academias de la Lengua Española</i> , Asociace akademií španělského jazyka
CS	český (korpus, jazyk)
ČNK	Český národní korpus
ES	španělský (korpus, jazyk)
IT	italský (korpus, jazyk)
NGLE	<i>Nueva gramática de la lengua española</i>
O	objekt, předmět
OD	<i>objeto directo</i> , předmět přímý
OI	<i>objeto indirecto</i> , předmět nepřímý
OO	<i>objeto oblicuo</i> , předmět předložkový
orig.	originál, původní text
RAE	<i>Real Academia Española</i> , Španělská královská akademie
resp.	respondent, text překladového protějšku
S	subjekt, podmět
V	verbum, sloveso

1. Úvod

Tato práce se zabývá srovnáním použití slovosledu OV ve španělštině a italštině v kontrastu s češtinou. V první části se budeme zabývat teoretickou rovinou předmětu ve všech zmíněných jazycích, konkrétněji se zaměříme na přímý a nepřímý předmět. Dále popíšeme aktuální větné členění ve španělštině a češtině, kdy nás bude zajímat především slovosled OV na začátcích vět. Primárně budeme vycházet z normativní gramatiky *Nueva gramática de la lengua española* (zkr. NGLE, 2009) vydané Španělskou královskou akademií (*Real Academia Española*, zkr. RAE), z níž využijeme kapitoly „El complemento directo. Transividad e intransividad“ a „El complemento indirecto“. Následně využijeme díla Miroslavy Aurové, jež se věnuje tématu slovosledu ve svých publikacích *Slovosled ve španělštině: revize přístupů* (2010) a *Srovnání aktuálního členění v češtině a španělštině: textově-lingvistický přístup* (2017). S tématem předmětu v románských jazycích souvisí pojem pronominální reduplikace předmětu, která je popsána v publikaci *Mluvnice současné španělštiny* (2010) autorů Bohumila Zavadila a Petra Čermáka, jako i v již zmíněné NGLE (2009). Český slovosled budeme konzultovat primárně s *Akademickou gramatikou spisovné češtiny* od Františka Štíchy et al. (2013).

V praktické části této práce se věnujeme korpusové analýze, jež se zaměřuje na frekventovanost slovosledu OV v iniciálních pozicích španělských a italských vět ve srovnání s českými překladovými protějškami. Pro výzkum byl zvolen český paralelní korpus *InterCorp*, který umožňuje synchronní srovnávání jazyků (Čermák 2017: 76). Především se zaměříme na přímý a nepřímý předmět v iniciálních pozicích španělských a italských vět. Zajímá nás, jak časté je užití slovosledu OV v románských textech na začátcích vět ve srovnání s texty českými. Dalším předmětem výzkumu je zjištění, jakými prostředky španělština s italštinou překládají české věty se slovosledem OV. Nabízí se i otázka, jaký je rozdíl ve frekvenci slovosledu OV mezi samotnými románskými texty, tedy mezi španělštinou a italštinou.

Předpokládáme, že španělština s italštinou budou vykazovat podobnosti v užívání slovosledu, jelikož patří do stejné jazykové rodiny románských jazyků, které mají společný historický původ v latině. Dle našeho úsudku bude mít čeština četnější míru zastoupení užití předmětu v iniciálních pozicích ve větách než španělština s italštinou. Od výzkumu očekáváme, že budeme schopni analyzovat románské konkordance a rozřadit je do skupin dle jejich slovosledu v porovnání se slovosledem českých konkordancí, abychom mohli užití daného pořádku slov překladových protějšků lépe charakterizovat.

2. Předmět

V teoretické části se budeme nejdříve věnovat charakteristice španělského předmětu, jeho funkci a postavení ve větě. Budeme vycházet z předmětu španělského, ke kterému budeme vztahovat předmět italský a český. Dále popíšeme základní pojmy, jež jsou relevantní pro praktickou část této práce. Všechny následující příkladové věty pocházejí od autora, pokud není uvedeno jinak. Tučně v příkladech vyznačujeme předmět.

2.1 Definice předmětu

Předmět (španělsky *objeto* či *complemento*) je označení syntaktického prvku, který Zavadiš – Čermák definují jako „větný člen nominální povahy, řízený slovesem nebo adjektivem, předepsaný valencí řídicího členu“ (2010: 445); španělský předmět můžeme dělit podle jeho funkce na tři druhy, a to na předmět přímý, předmět nepřímý a předmět předložkový. Předmětem přímým označujeme člen přímo zasažený slovesným dějem, příklad uvádíme ve větě <a>. Předmět nepřímý pak „pojmenovává beneficent slovesného procesu nebo deverbativní vlastnosti“ (Zavadiš – Čermák 2010: 446), tuto skutečnost zobrazuje příkladová věta <b>.

<a> Tengo **un perro**. / Mám **psa**.

<b> He comprado una nueva guarida **a mi perro**. / Koupil jsem **svému psovi** nový pelech.

Ve španělštině, jak již název napovídá, musí předložkový předmět obsahovat předložku, jsou jimi například *a, con, de, en, ante* (RAE – ASALE 2009: 2718). Tuto předložku si předmět zachovává i v pronominalizovaném tvaru (Zavadiš – Čermák 2010: 447).

<c> El estudiante se queja **de la nota**. → El estudiante se queja **de ella**.

V konstrukcích s neživotnými podmínkami je před přímým předmětem užita předložka *a*, pokud ovšem není mezi přísudek a přímý předmět vložen jiný člen (Fernández Soriano 1993: 137). Příkladem nám jsou následující věty.

<d> El camión destrozó **a la grúa**.

<e> El camión destrozó ayer ***(a) la grúa**.

(Převzato z: Fernández Soriano 1993: 137)

V italštině rozlišujeme předmět na předmět přímý (*complemento oggetto*) a nepřímý (*complemento di termine*). Italský předmět přímý stojí vždy bez předložky (příkladová věta <f>), zatímco nepřímý předmět předložku vyžaduje (věta <g>) (Renzi et al. 1996: 61). Na rozdíl

od španělštiny italskému nepřímému předmětu mohou předcházet pouze dvě předložky, nejčastěji je to předložka *a* (Renzi et al. 1996: 61), řidčeji předložka *per* (Hamplová 2013: 310). Předložka *a* se však používá pouze u předmětu označujícího živou bytost či věc připodobněnou k živé bytosti (Renzi et al. 1996: 61).

⟨f⟩ Non ha detto **niente**. / Neřekl **nic**.

⟨g⟩ Posso offrire **a suo figlio** del gelato? / Můžu **vašemu synovi** nabídnout zmrzlinu?

Španělština ani italština, na rozdíl od češtiny, nedisponují morfologickými formami (koncovkami), kterými by mohly vyjadřovat pády. Kvůli absenci pádových koncovek je třeba vyjadřovat pádové vztahy jinými způsoby, například předložkami, slovosledem či nulovým členem, kterým je vyjadřován vokativ u substantiv (Hamplová 2004: 84). Příklad nulového členu uvádíme ve větě ⟨h⟩.

⟨h⟩ **Signorina**, sta bene? / **Slečno**, jste v pořádku?

(Převzato z: Hamplová 2004: 84)

V češtině je situace s předmětem (česky také objektem nebo objektovým komplementem) rozdílná. Je třeba podotknout, že čeština dělí předmět dle pádové formy, která je většinou pevně daná (Štícha et al. 2013: 685), dělíme tak předměty dle genitivu, dativu, akuzativu, lokálu a instrumentálu. Předložkový pád má čeština také, ovšem za předmět v předložkovém pádu je komplement považován tehdy, „je-li nejen implikován významem slovesa nebo adjektiva, ale je-li jimi jednoznačně řízena i pádová forma komplementu, tj. spojení určité předložky s určitým pádovým tvarem jména“ (Štícha et al. 2013: 691), jde například o tvary *k + dativ* (*hlásit se, připojit se*), *na + akuzativ* (*dívat se, spoléhat se*), *o + akuzativ* (*dbát, bát se*). Předmětem podle Štíchy et al. může být v češtině podstatné jméno, přídavné jméno, zájmeno, číslovka, infinitiv, anebo věta vedlejší (2013: 685).

2.2 Funkce předmětu ve větě

Díky předmětu můžeme v komunikaci vyjádřit mnoho skutečností, které mají zpravidla svou ustálenou pádovou formu. Dnešní románské jazyky jako španělština s italštinou si u substantiv nechovaly původní pádové tvary, a tak může být rozpoznávání pádů v těchto jazycích komplikovanější. Španělská syntax rozlišuje, jak jsme již zmínili, tři druhy předmětů: objekt přímý, objekt nepřímý a objekt předložkový; zatímco italská syntax rozlišuje pouze dva druhy předmětů: objekt přímý a objekt nepřímý (Renzi et al. 1996: 59). Pádová forma je snadno rozpoznatelná v češtině, neboť je čeština jazykem flektivním a díky flexi má pro každý pád

většinou vlastní tvar. V češtině máme celkem sedm pádů, z nichž předmět může být vyjádřen všemi pády krom nominativu a vokativu.

Nyní si představme obecné funkce, které předmět zastává v konkrétních jazycích. Ve španělštině funkce předmětu označuje sémantický vzájemný vztah mezi samotným předmětem a významem slovesa, ke kterému se váže (RAE – ASALE 2009: 2595); dále se předmětem označuje příjemce, adresát, proživatel a poživatel (ibid: 2591). Konkrétnějšímu popisu funkcí jednotlivých předmětů se věnujeme v samostatných kapitolách zaměřených na předmět přímý a nepřímý.

V italštině má předmět dle Renziho et al. význam objektu (*Il cane ha morso **Pietro***); vyrobeného předmětu, tedy zvláštní entity vzniklé důsledkem působení slovesa (*Giovanni ha fabbricato **un tavolo***); proživatele, lokativu (*Giovanni ha saltato **il muro di cinta***); vnitřního předmětu, který opakuje sémantický význam (*Dorme **il sonno del giusto***), a předmětu s pomocnými slovesy, kde předmět nehraje žádnou sémantickou roli, ale tvoří se slovesem složený výraz (*lanciare un attacco = attaccare*) (Renzi et al. 1996: 60).

V češtině Štícha et al. popisují obecný význam předmětu ve větě pomocí vlastností, kdy předmět musí splňovat vlastnost alespoň jednu. Nejenom že tyto vlastnosti definují obecnou funkci předmětu, navíc napomáhají k rozeznání předmětu od doplňku či komplementu okolnosti, se kterými si je předmět podobný (2013: 686). Tyto vlastnosti uvádíme v následujícím seznamu:

- ⟨1⟩ Předmět je plně nebo částečně zasažen dějem označovaným daným slovesem
- ⟨2⟩ Předmět je výsledkem děje nebo cílem děje
- ⟨3⟩ Předmět je podnětem smyslového vnímání nebo smyslové činnosti
- ⟨4⟩ Předmět označuje adresáta děje

S funkcí předmětu v češtině souvisí pádová forma, tato forma je nutná jak pro tvorbu samotného předmětu, tak k vyjádření významu předmětu. Předmět v akuzativu tak může vyjadřovat například konkrétní objekt skutečně zasažený dějem, výsledek děje nebo cíl činnosti, obsah vědomí či vědomostí, anebo podnět smyslového vnímání nebo činnosti (Štícha et al. 2013: 687). V *Akademické gramatice spisovné češtiny* je nejvíce prostoru věnováno popisu předmětu v dativu a akuzativu. Štícha et al. uvádějí, že v češtině akuzativu ustupuje genitiv u „určitých sloves, a to u sloves *nabrat (si)*, *nasypat*, u sloves s předponou *po-* vyjadřujících malou míru činnosti, či u sloves s předponami *do-*, *při-*, *u-* vyjadřující změnu množství“ (2013: 687). V praktické části analyzujeme českou konkordanci, která si zachovala svůj genitivní tvar a splňuje předchozí charakteristiku (vizte oddíl 4.3.6).

V následujících příkladech uvádíme věty se slovesy, která mohou v češtině alternovat mezi genitivním a akuzativním pádem. Ve větě <i> se sloveso *využít* pojí s genitivem, zatímco ve větě <j> je totožné sloveso užito s akuzativem.

- <i> Využil jsem **čas** k přemýšlení.
 <j> Někdy je vhodné též využít **metodu** ustáleného výběru.
 (Převzato z: Štícha et al. 2013: 688)

Shrneme-li funkci předmětu v jazycích, kterým se věnujeme v této práci, lze vypořádat určité podobnosti. Ačkoliv název tohoto větného členu spíše navozuje dojem, že se bude jednat o neživé objekty, předmět samozřejmě souvisí i s živými entitami. Nejen že předmět ve španělštině, italštině a češtině označuje subjekty (lidi, zvířata, věci, abstraktno), které jsou zasaženy více či méně významem děje slovesa (příjemce, adresát, sémantický předmět, předmět s pomocnými slovesy), také označuje smyslové vnímání (proživatel, poživatel), či výsledek děje (vyrobený předmět). Všechny zmíněné funkce z bibliografie jsme se pokusili shrnout pro všechny zkoumané jazyky v následující tabulce.

	španělština	italština	čeština
funkce předmětu	adresát	adresát	adresát
	příjemce		
	proživatel	proživatel	smyslové vnímání
	poživatel	vnitřní předmět	
		lokativ	zasažení dějem slovesa
		předmět + pomocné sloveso	
		vyrobený předmět	výsledek děje

Tabulka 1: Funkce předmětu ve španělštině, italštině a češtině

Funkce předmětu ve španělštině, italštině a češtině se dle Tabulky 1 částečně prolínají, avšak autoři popisů funkcí se v nomenklatuře drobně liší. Některé funkce jsou popsány abstraktněji či obecněji (RAE – ASALE, Štícha et al.), jiné jsou definovány konkrétněji (Renzi et al.).

Ačkoliv předmět zastává v románských jazycích v zásadě stejné funkce jako v češtině, různá slovesa se v každém jazyce mohou pojit s jiným pádem, a tudíž s jiným druhem předmětu. V následujících kapitolách se snažíme popsat rozdíl mezi předmětem přímým a nepřímým, avšak nemůžeme na tyto románské předměty pohlížet pouze jako na jiné názvy pro český akuzativ a dativ. Jelikož rekce sloves není ve všech jazycích stejná, je složité rozeznat valenční rozdíly mezi španělštinou, italštinou a češtinou (Zavadil – Čermák 2010: 448). Zavadil – Čermák navíc uvádějí, že „situaci pak komplikuje i existence leismu, laismu a loismu“ (448).

Příkladem v odlišné rekcii nám ve větě <k> může být sloveso *rinunciare* (zřící se), které se v italštině pojí s nepřímým předmětem, zato v češtině se pojí s genitivem.

<k> Il figlio maggiore ha rinunciato **all'eredità**. / Nejstarší syn se zřekl **dědictví**.

(Převzato z: Hamplová 2004: 310)

2.2.1 Předmět přímý

Předmětem přímým (španělsky *complemento directo*, *objeto directo* či *implemento*, zkráceně OD) se označuje objekt přímo zasažený událostí slovesa nebo jeho vlastností a ve španělštině může být přímý předmět vyjádřen podstatným jménem, přídavným jménem, zájmenem či vedlejší větou (RAE – ASALE 2009: 2591). Název přímého předmětu tedy vychází z jeho funkce. Přímému předmětu odpovídá předmět v akuzativním pádu, ten se však ve španělštině morfologicky objevuje pouze v pronominálním systému (vizte podkapitolu 2.3). Španělská královská akademie charakterizuje tvorbu přímého předmětu bez užití předložky *a* (*Leo una novela*), avšak tuto předložku naopak vyžaduje před nominální skupinou označující osoby, zvířata, či dokonce věci (2009: 2591). Užití či neužití předložky *a* před věcí je ve španělštině složitější a gramatikové se v charakterizování pravidel jednoznačně neshodují (RAE – ASALE 2009: 2631). Na druhou stranu RAE – ASALE uvádějí pravidla, kdy je předložka *a* nutně vyžadována; jedná se o nutnost užití předložky *a* právě před předmětem přímým, který je přesně vymezený a označuje jednu či více osob (2009: 2633) nebo zvířata (2009: 2635). Díky tomu je možné předložku vynechat v konstrukcích, kdy přímý předmět označuje pouze typ určité skupiny osob (2009: 2633). Užití předložky *a* před neživou věcí může být také znakem personifikace (jako například *adorar el sol* / *adorar al sol* = *darle culto*) (RAE – ASALE 2009: 2637). Zajímavostí je, že předložka *a* se také často nalézá před entitami spojovanými s lidským tělem (například *cabeza*, *cara*, *rostro*, *cerebro*, *cuerpo*, *alma*), čímž dochází k určité formě metonymie, tedy záměně části těla za celek (RAE – ASALE 2009: 2637).

Alarcos Llorach zmiňuje, že přímý předmět se váže na sloveso bez konkrétního explicitního ukazatele, jelikož většinou se tento předmět nachází za slovesem (1995: 277). Tomu však nemusí být vždy a mezi sloveso a předmět může být vložen člen další. Pokud nejsou funkce slovesa a role jeho konatelů všeobecně známy (španělský název *información consabida*), může docházet ke špatné interpretaci výpovědi (1995: 277). Podívejme se na následující příklad.

<l> Lee el niño los libros.

<m> Mató el elefante el tigre.

(Převzato z: Alarcos Llorach 1995: 278)

I když je ve větě ⟨l⟩ mezi slovesem a přímým předmětem přítomen další člen, nelze větu interpretovat opačným způsobem; obecně víme, že spíše bude dítě číst knížky, než aby *knížky četly dítě (*el niño* – podmět, *los libros* – předmět přímý). Avšak příkladovou větu ⟨m⟩ je možné interpretovat dvěma způsoby, které jsou svým odlišným významem zcela kruciální. Aby při nepředsunutí přímého předmětu před sloveso nedocházelo k zastření smyslu výpovědi, používá španělština předložku *a* právě před předmětem přímým, aby příjemce výpovědi upozornila, že předmět s předložkou je zasažen významem slovesa (Alarcos Llorach 1995: 279). Díky tomu lze snadno rozlišit mezi dvěma významy původní věty ⟨m⟩; tuto diferenciaci uvádíme v následujících příkladech: ve větě ⟨n⟩ tygr usmrtil slona, zatímco slon tygra ve větě ⟨o⟩.

⟨n⟩ Mató **al elefante** el tigre.

⟨o⟩ Mató el elefante **al tigre**.

(Převzato z: Alarcos Llorach 1995: 297)

V italštině závisí přímý předmět (italsky *complemento oggetto*) na tranzitivním slovese (vizte níže) v činném rodě, může být vyjádřen kterýmkoliv slovním druhem a na rozdíl od španělštiny stojí vždy bez předložky (Hamplová 2004: 309). Dále v italštině všechna substantiva, která stojí bez předložky za tranzitivním slovesem, můžeme označit za předmět přímý, pokud se jedná o nepříznačový slovosled (Hamplová 2004: 84), příklad uvádíme ve větě ⟨p⟩. Pokud je ve větě přítomen přímý předmět, lze sloveso v činném rodě převést do rodu trpného, čímž se změní vztah mezi podmětem a přímým předmětem, „přímý předmět se stane podmětem a podmět konatelem děje“ (Hamplová 2004: 309). Větu s touto syntaktickou záměnou uvádíme v příkladu ⟨q⟩.

⟨p⟩ Aprite **le finestre** e chiudete **le porte**. / Otevřete **okna** a zavřete **dveře**.

⟨q⟩ Il cane guidava **il cieco**. → Il cieco era guidato **dal cane**.

(Převzato z: Hamplová 2004: 309)

S předmětem přímým souvisí tranzitivní (přechodná, předmětová) slovesa, která na sebe váží právě přímý předmět (RAE – ASALE 2009: 2591; Hamplová 2004: 310; Štícha et al. 2013: 686). RAE – ASALE definují tranzitivní slovesa pomocí funkce vlastního významu, kdy sloveso pro zachování svého významu vyžaduje předmět, a to předmět přímý (RAE – ASALE 2009: 2594). Dále uvádí výčet mnoha sloves, díky kterým dokládá jejich tranzitivnost (např. *abrazar, conseguir, demostrar, encontrar, obtener, sugerir, tener, utilizar*)¹

---

¹ Čes. *obejmout, dosáhnout, předvést, najít, získat, navrhnout, mít, použít*.

(2009: 2594). Pro rodilé mluvčí španělštiny RAE – ASALE rozsáhle popisují návod, jak rozpoznat tranzitivní sloveso, jelikož španělština postrádá morfologické prostředky pro odlišení pádů u substantiv. Historická charakteristika tranzitivnosti, kdy je předmět přímo zasažen dějem, je sice dle popisu RAE – ASALE platná, ale dnes již nedostačující. Rozšiřují proto definici a zahrnují do tranzitivních sloves i slovesa vyjadřující činy nebo akce, u kterých nelze zaměnit význam mezi věcí a osobou, kterým se takový čin děje (např. *imaginar una situación cómica*) (ibid: 2592). Alarcos Llorach více specifikuje rozdíl mezi tranzitivními a netranzitivními slovesy a přidává, že rozdíl v tranzitivnosti slovesa nespočívá ve formálních lingvistických vztazích samotných sloves, nýbrž v mimojazykové analýze daného slovesa (1997: 150); je tedy třeba analyzovat dané sloveso v kontextu věty. Tuto definici dokládá na příkladu následujících vět.

- ⟨r⟩ El niño come. / Dítě jí.
- ⟨s⟩ El niño come **uvas**. / Dítě jí **hrozny**.

(Převzato z: Alarcos Llorach 1997: 150)

V příkladu ⟨r⟩ sloveso *comer* tranzitivní není, jelikož na sebe neváže žádný přímý předmět. Zatímco ve větě ⟨s⟩ sloveso *comer* tranzitivní je, ačkoliv je podmět a přísudek formálně naprosto identický s větou předcházející. V případě ⟨s⟩ dle RAE – ASALE přechází význam slovesa na předmět, díky kterému je možné význam slovesa vyjádřit. Alarcos Llorach uvádí, že „rozdíl mezi *come* a *come uvas* nemá žádný vliv na strukturu věty, vliv má pouze na strukturu přísudku“² (1997: 150).

Rozlišujeme dva druhy tranzitivních sloves: slovesa tranzitivní nepřímá a slovesa tranzitivní přímá (Hamplová 2004: 310). Nepřímá tranzitivní slovesa se pojí s předmětem nepřímým (příklad ve větě ⟨t⟩), zatímco přímá tranzitivní slovesa se pojí buď s předmětem přímým (bez předložky), anebo s předmětem přímým i nepřímým (věta ⟨u⟩).

- ⟨t⟩ Il movimiento giova **alla salute**. / Pohyb prospívá **zdraví**.
- ⟨u⟩ Preferisco **il tè al caffè**. / Dávám přednost **čaji** před **kávou**.

(Převzato z: Hamplová 2004: 303)

Dvořák definuje tranzitivní slovesa jako slovesa s akuzativní valencí (2017). V češtině, stejně jako v latině, tak přímému pádu odpovídá akuzativ. Pro české mluvčí je proto rozpoznání tranzitivního slovesa snazší, jelikož morfologickými pádovými prostředky disponujeme a jsme

---

² „...la diferencia entre el sintagma *come* y el grupo *come uvas* no tiene ninguna importancia para la estructura de la oración, sólo la tiene para la estructura del predicado“ Překlad autora práce.

schopni rozlišit předmět v akuzativním pádu od pádů jiných. Uveďme si příklad v rozdílu mezi španělštinou, italštinou a češtinou. Tvar substantiv u románských jazyků zůstává pro různé pády stále stejný, zatímco čeština dokáže rozlišit pád pomocí koncovek.

⟨v⟩ Veo **a Juan**. / Vedo **Giovanni**. / Vidím **Jana**.

⟨w⟩ Hay que decirlo **a Juan**. / Bisogna dirlo **a Giovanni**. / Je třeba to říci **Janovi**.

Podle Štíchy et al. (2013: 687) je akuzativ v češtině využíván k vyjádření konkrétního objektu (osoby i věci) opravdu zasaženého dějem (*[od]nést, [při]vést, [o]čistit*), vyjádření výsledku děje nebo cíle činnosti (*vyřezat, hledat, vymyslet*), obsahu vědomí nebo vědomostí (*myslet, poznat*) a podnětu smyslového vnímání nebo činnosti (*pocítovat, slyšet, vnímat*). Dále akuzativ konkuruje genitivu u sloves, která jsme již zmínili v předchozí kapitole. Je důležité podotknout, že většina českých sloves na sebe povinně váže také předměty dva, „zpravidla jsou v různých pádech, např. v akuzativu a dativu (např. *darovat něco někomu*)“ (Štícha et al. 2013: 686).

Shrneme-li základní popis přímého předmětu z pohledu španělštiny a italštiny, jedná se o formu větného členu vycházející z latinského akuzativu, čímž si je podobný s českým čtvrtým pádem. Přímý předmět nalezneme často v přítomnosti tranzitivního slovesa, které přes přímý předmět promítá svůj slovesný význam. Ve španělštině je nutné použít předložku *a* před živými substancemi (lidmi, zvířaty) označujícími přímý předmět, lze ji však použít i u personifikovaných označení částí lidského těla. Italština u přímého předmětu na rozdíl od španělštiny žádnou předložku nevyžaduje. Čeština k vyjádření akuzativu nepotřebuje předložky, jelikož si vystačí díky své bohaté morfologii.

2.2.2 Předmět nepřímý

Předmět nepřímý (španělsky *complemento indirecto* či *objeto indirecto*, zkráceně OI) ve španělštině označuje „syntaktickou funkci zastávanou nepřízvučnými zájmeny dativního pádu nebo skupinou s předložkou *a*, jež označuje příjemce, adresáta, proživatele, poživatele a další účastníky činnosti, procesu nebo situace“³ (RAE – ASALE 2009: 2655). Zajímavostí je, že ve španělštině může být předložková jmenná část reduplikována zájmenem. Pokud se ve větě setká předložková jmenná část se zájmenem, do větného celku je tímto vložen další člen, který však netvoří nový komplement pro sloveso věty, nýbrž pouze reprodukuje jmennou

---

³ „...función sintáctica desempeñada por los pronombres átonos de dativo y por los grupos preposicionales encabezados por la preposición *a* que designan el receptor, el destinatario, el experimentador, el beneficiario y otros participantes en una acción, un proceso o una situación.“ Překlad autora práce.

část, na kterou odkazuje (RAE – ASALE: 2656), příklad uvádíme ve větě <x>. Tento jev se nazývá pronominální reduplikace objektu (předmětu) a podrobně se mu věnujeme v podkapitole 2.3.

<x>   **Te lo ha dicho a ti. / Řekl to tobě.**

V italštině nepřímý předmět (*complemento indiretto, complemento di termine*) odpovídá na otázku komu (*a chi?*), čemu (*a che cosa?*) a předchází mu předložka *a* nebo *per* (Hamplová 2004: 310). Dle Renziho et al. nepřímý předmět nabízí nejširší škálu významových předmětových funkcí, kdy se může jednat o proživatele (*esperiente*), dativ, předmět ve větách s pomocných slovesem či majitele (*possessore*) (Renzi et al. 1996: 62). Nepřímý předmět doplňuje význam některým slovesům zvratným, ale i slovesům tranzitivním; ta Hamplová dělí na slovesa tranzitivní nepřímá, která se pojí pouze s nepřímým předmětem, a slovesa tranzitivní přímá, jež se pojí s nepřímým i přímým předmětem (2004: 310). Ve větě <y> uvádíme příklad slovesa tranzitivního nepřímého, které na sebe váže pouze předmět v akuzativu a předchází mu předložka *a*. Příkladová věta <z> však obsahuje sloveso tranzitivní přímé, které na sebe váže jak předmět v akuzativu (*il bilancio*), tak předmět v dativu (*al governo*).

<y>   **Pensa poco ai suoi doveri. / Myslí málo na své povinnosti.**

<z>   **Il ministro ha presentato al governo il bilancio per il prossimo anno. / Ministr předložil vládě rozpočet na příští rok.**

(Převzato z: Hamplová 2004: 310)

Jak jsme již zmínili dříve, i v italštině je u nepřímého předmětu vyžadována předložka *a*, která předchází předmětu, který označuje živou bytost či živou bytost zastupuje (Renzi et al. 1996: 61). Kontrolou, zda se jedná o nepřímý předmět, je pak pronominalizace tohoto předmětu pomocí dativního zájmena (1996: 61).

<aa>   **Ho dato il libro a Pietro. → Gli ho dato il libro.**

(Převzato z: Renzi et al. 1996: 61)

V české větné skladbě se podle Štíchy et al. předmětem v dativním pádu často označuje adresát, subjektivní poživatel, podnět a cíl (2013: 690). Adresáta Štícha et al. dále konkretizují na adresáta ve větách se slovesy mluvení (*telefonovat někomu*); adresáta, kterému se něco děje (*pomáhat někomu, ubližovat někomu*); a adresáta, jenž se stává současně cílem činnosti (*podlézat někomu*). Subjektivním proživatelem může být předmět, který se vyskytuje se slovesy hodnotící postoje (*líbit se někomu, vadit někomu*). Podnětem se označuje předmět ve větách se slovesy *divit se* a *smát se*. Samotný předmět pak může být objektem užitým se slovesy

vyjadřující podobnost (*podobat se někomu*) nebo se slovesy *jít (jde mu to)*, *slušet (sluší mu to)* a *darit se (daří se mu)*.

Shrneme-li obecnou charakteristiku nepřímého předmětu ve španělštině, italštině a češtině, průsečík všech tří zmíněných jazyků označuje funkci proživatele a adresáta děje, jež jsou ovlivněni významem děje slovesa.

2.3 Pronominální reduplikace předmětu

Pronominální reduplikace předmětu (španělsky *construcciones de doblado, construcciones de duplicación, doblado de pronombres átonos*) je jev, kdy je duplikováno zájmeno odkazující na přímý nebo nepřímý předmět (RAE – ASALE 2009: 1243). Většinou tyto konstrukce obsahují část s předložkou *a*, která ve větě zastupuje stejnou funkci jako nepřízvučné zájmeno, které reduplikuje. Zavadil – Čermák tento jev definují jako „opakování explicitního objektu zájmeným tvarem, sloužícím ve španělštině k vyjádření nebo zdůraznění předmětové funkce“ (2010: 449). Reduplikace se tak skládá ze dvou částí: z přízvučné části, tedy předložky *a* + zájmena, a z nepřízvučného zájmena (RAE – ASALE 2009: 2678). Přízvučná část může být též zájmenem (*ellas* v příkladové větě <bb>), nebo se může jednat o jmennou část (*muchachas* ve větě <cc>).

<bb>   **Les gusta a ellas.**

<cc>   **Les gusta a las muchachas.**

(Převzato z: RAE – ASALE 2009: 2678)

Již jsme zmínili, že dnešní španělština nedisponuje morfologickými prostředky, kterými by mohla vyjadřovat pádové tvary substantiv, přesto si u kategorie osobních zájmen uchovala tvary pro přímý a nepřímý předmět. Tyto nepřízvučné zájmené tvary, jež jsou využívány u pronominální reduplikace, pro lepší přehlednost demonstrujeme v následující tabulce.

		přímý předmět			nepřímý předmět		
		španělština	italština	čeština	španělština	italština	čeština
j. č.	1. os.	me	mi	mě, mne	me	mi	mně
	2. os.	te	tí	tebe	te	tí	tobě
	3. os.	lo/le, la	lo, la	ho, jí	le	gli, le	jemu, jí
mn. č.	1. os.	nos	si	nás	nos	si	nám
	2. os.	os	vi	vás	os	vi	vám
	3. os.	los, las	li, le	je	les	loro, gli	jím

Tabulka 2: Přehled osobních nepřízvučných zájmen pro přímý a nepřímý předmět

Můžeme si povšimnout, že se ve španělštině a italštině osobní nepřízvučná zájmena liší jen ve třetí osobě jednotného a množného čísla v přímém a nepřímém předmětu, ostatní osoby

jsou pro oba typy předmětu identické. Třetí osoba jednotného čísla mužského rodu má identický tvar *le* v systému leisma. Čeština má oproti románským jazykům pro každou osobu v obou pádech (dativním i akuzativním) vlastní tvar.

Díky pronominální reduplikaci máme celkem tři možnosti, jak lze vyjádřit identický obsah jedné výpovědi; tyto možnosti přebíráme od RAE – ASALE a uvádíme je v seznamu níže (2009: 2678).

- ⟨1⟩ Předložková jmenná část bez dativního zájmena: *Doy a todos la enhorabuena.*
- ⟨2⟩ Předložková jmenná část s dativním zájmenem: *Les doy a todos la enhorabuena.*
- ⟨3⟩ Dativní zájmeno bez předložkové jmenné části: *Les doy la enhorabuena.*

RAE – ASALE dále zmiňují, že nepřímý předmět v příkladu ⟨1⟩ je interpretován jako adresát (*destinatario*) a absence reduplikace je typičtější pro psaný jazyk než pro mluvený (2009: 2679). „V hovorové mluvě mnoha hispanoamerických zemí se považuje za nepřirozené vynechat reduplikaci v konstrukcích jako *Di la noticia a mi marido...* namísto *Le di la noticia a mi marido*, jelikož první varianta bývá spojována s formálnějším jazykem. Varianta bez reduplikace je hojně zaznamenávána v psaném jazyku, převážně v literárním...“⁴ (RAE – ASALE: 2009: 2679). Na druhou stranu RAE – ASALE popisují rozdíl mezi užitím a neužitím dativního zájmena, jako je tomu v příkladu ⟨1⟩ a ⟨2⟩: reduplikace zájmena vybízí nejen k interpretaci dokončeného významu daného slovesa, ale také popisuje situaci, kdy je adresát děje postižen významem slovesa (ibid: 2680). Bereme-li v potaz tuto definici, následující příklad ⟨dd⟩ lze interpretovat jako dokončený děj, ve kterém se musel angažovat především adresát, aby sloveso mohlo být sémanticky považováno za úspěšně dokončené. Navíc si můžeme povšimnout i genitivního tvaru v české větě, jenž jsme v předchozích kapitolách popisovali jako zajímavý jev ustupující před akuzativní formou.

⟨dd⟩ Al día siguiente tuvo que mandar un telegrama, y él mismo lo transmitió con el manipulador, y además **le** enseñó **al telegrafista** una fórmula suya para seguir usando las pilas agotadas. / Druhý den musel odeslat telegram a sám ho na přístroji vyťukat a navíc seznámil **telegrafistu** se svým návodem, jak dále užívat vybitých baterií.

(ÚČNK – InterCorp, Gabriel García Márquez, *Kronika ohlášené smrti*, překl. Eduard Hodoušek, Praha: Odeon, 2005.)

---

⁴ „En el registro conversacional de muchos países hispanohablantes se siente poco natural la ausencia de doblado en secuencias como *Di la noticia a mi marido ...* en lugar de *Le di la noticia a mi marido*, ya que la primera variante se asocia con un nivel de lengua más formal. La opción con doblado se registra abundantemente en la lengua escrita, de manera destacada en la literaria...“ Překlad autora práce.

RAE – ASALE upozorňují, že absence této reduplikace byla v dřívějších dobách ve staré španělštině běžná, stejně jako ve středověku nebylo povinné reduplikovat zájmeno před předložkou *a*, což je v dnešní španělštině již v normě (2009: 2681). Užití reduplikace je v mnoha případech volba mluvčího, v určitých postaveních předmětů však platí pravidla, která je nutné dodržovat. Je nutné reduplikovat předmět zájmenem, pokud je nepřímý předmět interpretován jako proživatel děje namísto adresáta děje (ibid: 2680).

⟨ee⟩   **Le duelen las muelas a Inés.**

(Převzato z: RAE – ASALE 2009: 2680)

Dalším zajímavým termínem je *transferencia*, česky přenos či přesun. Jde o schopnost předmětu doplnit zčásti význam slovesa, ke kterému se váže, čímž na sebe přenáší jeho význam. Nepřímé předměty vyjadřují pozici příjemce či adresáta daného procesu, zatímco přímé předměty představují přenášenou entitu (RAE – ASALE 2009: 2684). Obecně platí, že pokud osoba dává druhé osobě příležitost, přeje jí (= přání), žádá ji (= žádost), prosí ji (= prosba) – jde o nehmotný objekt; nelze říci, že je tato abstraktní kvalita od dárce příjemci předána. Je důležité podotknout, že adresát a příjemce spolu nemusí vždy reálně kongruovat, gramaticky přijatelné jsou tak i následující příklady.

⟨ff⟩   **Le envié un paquete que nunca recibí.**

⟨gg⟩   **Le ofreció dinero inútilmente.**

⟨hh⟩   **Le cedió los derechos, pero ella no los aceptó.**

(Převzato z: RAE – ASALE 2009: 2685)

Pronominální reduplikaci Zavadič – Čermák dělí dle postavení nepřízvučného zájmena na dva druhy, na anticipační reduplikaci a na reduplikaci reiterativní (2010: 449), oběma se věnujeme v následujících oddílech.

2.3.1   **Anticipační reduplikace**

Anticipační reduplikací (nebo také reduplikací předjímací) se označuje „zdánlivě nadbytečné zájmenné zdvojení přímého nebo nepřímého předmětu stojícího za slovesem v predikativu“ (Zavadič – Čermák 2010: 449). Zavadič – Čermák uvádějí, že anticipační reduplikaci nalezneme častěji u nepřímých předmětů (ať se jedná o živé či neživé objekty), řidčeji u životných přímých předmětů; zcela nemožné je poté užití anticipační reduplikace u neživotných přímých předmětů (2010: 449). Je zajímavé podotknout, že zdvojující nepřízvučná zájmena Zavadič – Čermák nepovažují za větný člen, „protože opakují pouze to, co už je vyjádřeno jinak, jejich funkcí je zdůraznění předmětovosti příslušného syntaktického substantiva“ (2010: 449). Zopakovali

bychom zde pohled RAE – ASALE, jež pronominalizované zájmeno s předmětem považují za přerušovaný segment, který však dohromady tvoří jeden celek (2009: 2656). RAE – ASALE dále zmiňují, že někteří gramatikové za předmět považují právě zájmennou část namísto příslušného syntaktického substantiva; avšak dodávají, že toto chápání není akceptováno většinou jazykovědců (ibid: 1249).

Dále Zavadil – Čermák upozorňují na adjektivní zájmeno *todo*, které reduplikaci vyžaduje vždy, jelikož nepřízvučné předmětové zájmeno neduplikuje předmět přímý, samo tuto funkci vyjadřuje, a tak *todo* plní funkci doplňku (2010: 449).

⟨ii⟩ Ya **lo** he leído **todo**. → [(Yo)_(S) ya_(CC) lo_(OD) he leído_(P) todo_(CP)]

(Převzato z: Zavadil – Čermák 2010: 449)

2.3.2 Reiterativní reduplikace

Reiterativní reduplikace (nebo také reduplikace opakovací) označuje jev, kdy je opakováno zájmeno „u přímého nebo nepřímého předmětu, který předchází predikačnímu slovesu“ (Zavadil – Čermák 2010: 449). Reiterativní pronominální reduplikace je vyžadována v konstrukcích s tématem v iniciální pozici ve větě (RAE – ASALE 2009: 1248).

⟨jj⟩ ¡**A mí** no **me** pasa nada!

⟨kk⟩ **A mis hijas** apenas **las** veo.

(Převzato z: Zavadil – Čermák 2010: 449)

Nepřízvučné zájmeno může být vyjádřeno ve větě bez přízvučného duplikovaného zájmena, avšak nikdy ne opačně (RAE – ASALE 2009: 1244). Toto pravidlo však kdysi ve španělštině neplatilo, a tak dodnes můžeme ve starých textech nalézt konstrukce, jež by bylo v dnešní době nutno reduplikovat (věty ⟨ll⟩ a ⟨mm⟩), na druhou stranu se pronominální reduplikace objevovala již v prvních španělsky psaných textech (věta ⟨nn⟩).

⟨ll⟩ **A mí** lo dizen, **a tí** dan las orejadas. (Cid)

⟨mm⟩ **A mí** llaman Lázaro de Tormes. (Lazarillo)

⟨nn⟩ **A my me** llaman, dyxo, el capitán Gordyano, señor de los valles hondos de las ásperas montanas. (Crónica de Adramón)

(Převzato z: RAE – ASALE 2009: 1244)

2.3.3 Prospěchový dativ

Pojmem *dativo de interés* (nebo také *dativo de daño*, *provecho*, *dativo benefactivo*, *malefactivo*; česky prospěchový dativ) se označují nepřímé předměty neargumentální povahy, které označují

osoby nebo věci, jež těží z akce slovesa, anebo jsou naopak slovesem nějak poškozeni (RAE – ASALE 2009: 2695). Tento prospěchový dativ může být užit se skupinou tvořenou předložkou *a* + jmennou částí, čímž se může plést s pronominální reduplikací. Následující příklad ve větě <oo> lze interpretovat dvěma způsoby.

<oo>   Pepa **le** escribió una carta **a Luisa**.

<pp>   Pepa escribió una carta **a Luisa**.

(Převzato z: RAE – ASALE 2009: 2696)

Pokud chápeme sloveso *escribir* jako sloveso argumentální povahy, jedná se o dopis, který Pepa napsala (a zřejmě i poslala) Luise. Ovšem jestliže budeme chápat sloveso *escribir* jako neargumentální, jde v tomto případě o prospěchový dativ a větu lze interpretovat tak, že Pepa napsala dopis (na)místo Luisy (či za Luisu). Tuto dvojznačnost však nemůžeme aplikovat na větu <pp>, kde není použito nepřízvučné zájmeno, a dle RAE – ASALE jde spíše o chápání významu slovesa argumentálního.

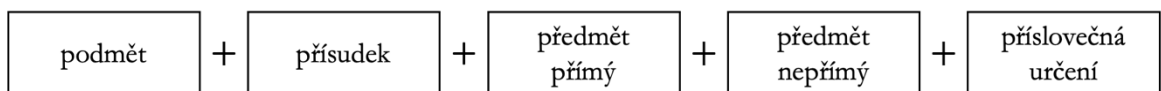
3. Slovosled

V další kapitole teoretické části se budeme zabývat slovosledem ve španělštině a italštině, ke kterému vztáhneme slovosled v češtině.

3.1 Slovosled ve španělštině a italštině

Slovosled (nebo také pořádek slov, španělsky *orden de palabras*) je lineární forma uspořádání jednotlivých slov a větných členů v rámci věty (Štícha et al. 2013: 551). Každý jazyk má vlastní slovosled, který je neutrální, nepříznakový, a dle kterého můžeme jazyky kategorizovat do jednotlivých skupin vykazujících podobnosti. Neutrální slovosled je považován za slovosled fixní (španělsky *orden fija*) vzhledem k dané situaci a k danému komunikativnímu záměru (Aurová 2013: 551). Dále existuje slovosled volný (španělsky *orden libre*), který dovoluje alternaci větných členů; právě španělština má slovosled volný (Fernández Soriano 1993: 118). Konkrétními řetězci, kterými se označuje neutrální slovosled daného jazyka, jsou SVO, SOV, VSO, VOS, OVS a OSV, přičemž nejvíce užívanými typy slovosledu jsou první dva řetězce, tedy SVO a SOV (Aurová 2010: 25; Fernández Soriano 1993: 117).

Španělský nepříznakový slovosled odpovídá řetězci SVO (Aurová 2010: 54; Fernández Soriano 1993: 118), tedy řazení větných členů podmět – přísudek – předmět, společně s podtypem slovosledu SV a VS u netranzitivních vět (*llegó la primavera, los niños jugaron en el parque*) (Aurová 2010: 65). Španělština však dovoluje poměrně volně větné členy přesouvat na různé jiné pozice, a tak se může podmět zcela běžně ocitnout až na konci věty (Aurová 2010: 126). Platí, že změna v neutrálním slovosledu je vždy podmíněna intencí mluvčího zdůraznit daný člen či dát přednost jinému; dalšími možnostmi mluvčího, jakými lze docílit zdůraznění, jsou v mluvené řeči i fonologické prostředky (např. míra intonace) (Aurová 2010: 65). Gili Gaya popisuje španělský neutrální slovosled⁵, ve kterém jsou větné členy uspořádány tak, jak znázorňujeme v Obrázku 1.

Obrázek 1: Pořadí větných členů v neutrálním slovosledu ve španělštině

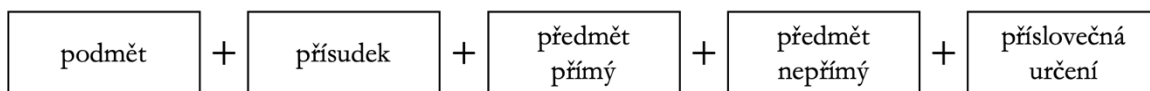
---

⁵ „En un orden lineal perfecto, el sujeto iría seguido del verbo, y a éste seguirían el complemento directo, indirecto y circunstanciales; cada uno de estos elementos sintácticos llevaría inmediatamente detrás sus determinantes propios.“ Gili Gaya 1971: 86.

Nepříznakové kladení předmětu je tak dle Gili Gayi i dle Fernández Soriany ve španělštině až za slovesem (Gili Gaya 1971: 86; Fernández Soriano 1993: 117).

Fernández Soriano zmiňuje, že španělský jazyk disponuje morfologickými prostředky (jak jsme si již mohli povšimnout u nepřízvučných zájmen), což „umožňuje určitou volnost při uspořádání různých slovesných argumentů v O, i když je tato volnost omezenější než v jiných případech, např. v latině, kde každý argument v sobě obsahuje pádové označení, které umožňuje jeho tematickou identifikaci“⁶ (1993: 119).

V italštině je pořádek slov (italsky *ordine delle parole*) také poměrně volný, i přesto je třeba dodržovat určitá pravidla (Hamplová 2004: 328). Jelikož italština stejně jako španělština postrádá morfologické koncovky pro pády, pořadí větných členů ve větě je zcela stěžejní pro správnou a snadnou interpretaci výpovědi (srovnejte s oddílem 2.2.1). Italský slovosled spadá do stejné skupiny se španělštinou, jelikož pořadí větných členů též odpovídá řetězci SVO (Renzi et al. 1996: 116). Hamplová uvádí neutrální pořadí větných členů ve schématu, které od ní přebíráme a uvádíme ho níže v Obrázku 2.

Obrázek 2: Pořadí větných členů v pravidelném slovosledu v italštině (Převzato z: Hamplová 2004: 328)

Jak si můžeme povšimnout, slovosled španělský podle Gili Gayi a slovosled italský jsou v řazení větných členů ve skladbě identické. Obecně je španělský a italský slovosled dáván do kontrastu se slovosledem francouzským, jelikož španělština s italštinou dovolují mnohem větší možnost pohybu podmětu než francouzština, ačkoliv spadají všechny tyto jazyky do stejné jazykové rodiny (Demonte 1994: 21; Aurová 2017: 29; Fernández Soriano 1993: 121). Španělština například dovoluje jak slovosled VOS, tak i slovosled VSO, ten však není myslitelný pro italštinu v deklarativních oznamovacích větách (Demonte 1994: 28). Srovnání slovosledu VSO ve španělštině a italštině uvádíme níže.

«a» Escribió Juan **la carta**. → *Scrisse Giovanni **la lettera**.

(Převzato z: Demonte 1993: 28)

---

⁶ „Ello le permite una cierta libertad a la hora de disponer los distintos argumentos verbales en la O, aunque esa libertad es más restringida que en otros casos, como en latín, en que cada argumento incorpora en sí la marca de caso que permite su identificación temática o, dicho de otro modo, manifiesta la relación que guarda con el núcleo verbal.“ Překlad autora práce.

Funkční perspektiva výpovědi je jedním z faktorů, které ovlivňují pořádek slov ve větě, dalšími faktory jsou například gramatická struktura, melodická linka (Renzi et al. 1996: 115), rytmický zřetel (Hamplová 2004: 328), nebo právě intonace (Štícha et al. 2013: 580). Funkční perspektiva výpovědi je založena na povaze lidského myšlení, proto můžeme na začátku věty nalézt téma výpovědi (východisko), jež vychází z již dříve zmíněných informací; za tématem nalezneme réma výpovědi (jádro), to nese informaci novou (Aurová 2017: 31). Tomuto typu slovosledu, jež se řídí komunikativním východiskem a záměry mluvčího, se také říká aktuální členění větné (Štícha et al. 2013: 554).

3.2 Příznakové a nepříznakové postavení ve větě

Neutrální nepříznakové postavení základních konstituentů ve větě je ve španělštině SVO, příznakový slovosled je pak takový slovosled, ve kterém jsou jeho konstituenty na nekanonických pozicích (Aurová 2017: 31). To však neznamená, že samotné kanonické kladení daných konstituentů zaručuje správnost komunikované výpovědi. V mluvené řeči je totiž větný přízvuk s prozodickou linií velmi důležitý, a tak nelze považovat za přijatelnou větu <b> s důrazem vyznačeným podtržením (Zubizarreta 1998: 76; Aurová 2017: 31).

<b> *El bebé llora.

<c> El bebé llora.

(Převzato z: Zubizarreta 1998: 76)

V této práci se však věnujeme pouze psaným beletristickým textům, a tak můžeme hledisko přízvuku a intonace v rozeznávání příznakovosti slovosledu nyní vynechat.

Jak jsme již zmínili, příznakovost slovosledu v určité konstrukci lze poznat dle konstituentů, které jsou na jiných než kanonických pozicích (Renzi et al. 1996: 115). Dle Hamplové může být příznakovost slovosledu chápána ze tří hledisek, která uvádíme v seznamu níže.

<1> Fonetické hledisko – intonace má jiný průběh než při stylově neutrálním projevu (při pronášení emotivně zabarvených vět)

<2> Gramatické hledisko – stavba věty neodpovídá gramatickým pravidlům (v případě slovosledu neodpovídá slovosledu přímému)

<3> Pragmatické hledisko – z příznakovosti se dají získat ještě další informace k obsahu (zdůrazněním některého větného členu), anebo pochopení obsahu věty vyžaduje zvláštní kontext nebo znalost mimojazykových okolností

(Převzato z: Hamplová 2004: 329)

Pokud je v italštině v nepříznačkovém slovosledu přímý předmět vyjádřen substantivem, následuje až za slovesem věty, a to proto, aby nemohl být zaměněn za podmět (Hamplová 2004: 309). Tato záměna hrozí z toho důvodu, že přímý předmět v italštině stojí vždy bez předložky, stejně jako bez předložky stojí i podmět. Podívejme se na příklad příznakového a nepříznačkového slovosledu.

- ⟨d⟩ Maria ha invitato **Francesco** a cena. / Marie pozvala **Francesca** na večeři.
  - ⟨e⟩ **Francesco lo** ha invitato Maria a cena. / **Francesca** pozvala na večeři Marie.
- (Převzato z: Hamplová 2004: 309)

V příkladu ⟨d⟩ je podmětem věty *Marie*, která na večeři zve předmět, tedy *Francesca*; jedná se o nepříznačkový, neutrální slovosled. Věta ⟨e⟩ má totožný význam jako věta ⟨d⟩, avšak její slovosled je příznakový, jelikož je předmět předsunut před sloveso. Aby byl zachován stejný význam výpovědi jako ve větě ⟨d⟩, je třeba přímý předmět před slovesem reduplikovat nepříznačným zájmenem.

3.2.1 Dislokace

Jak jsme již zmínili, španělština s italštinou mají zčásti volný slovosled, kdy mohou různé větné členy přesouvat na jiné pozice. Pokud chce mluvčí určitou část své výpovědi zdůraznit či podtrhnout, jedná se o takzvané dislokace (španělsky *construcciones dislocadas*). Je možné předsunout před sloveso na první pozici ve větě zdůrazněnou část, tomuto konkrétnímu předsunutí se říká dislokace vlevo (Campos 2000: 1531). Jakmile je část výpovědi dislokována vlevo, je na ni kladen důraz a větný akcent se objeví i na samotném vyslovovaném slově (Aurová 2017: 48).

RAE – ASALE zmiňují, že užitím duplikovaného zájmena před slovesem se tato část považuje za tematickou, pokud na ni není kladen silný zesilující přízvuk (RAE – ASALE 2009: 1184). Fernández Soriano tento jev nazývá tematizací (španělsky *tematización*), oproti tomu stojí rematizace (španělsky *rematización*), kdy je réma věty předsunuto do iniciální pozice a je vysloveno s důraznějším přízvukem, graficky navíc bývá odděleno čárkou (1993: 139). Vypůjčíme si příklady od Fernández Soriany a ve větě ⟨f⟩ uvedeme tematizaci, rematizaci poté ve větě ⟨g⟩.

- ⟨f⟩ **Un abrigo** necesitas tú. / **Kabát** potřebuješ.
- ⟨g⟩ **A tu hermano**, Juan no **lo** puede ni ver. / **Tvého bratra**, **toho** Jan nemůže ani vidět.

(Převzato z: Fernández Soriano 1993: 140)

V italštině platí pravidla, jak dislokovat různé větné členy. Uvedeme zde dislokaci přímého a nepřímého předmětu, která souvisí s naší prací. Pokud je přímý předmět předsunut před sloveso, je třeba ho reduplikovat nepřízvučným zájmenem, aby ve výpovědi nedocházelo k záměně předmětu s podmětem, které mají identický tvar (srovnejte s oddílem 2.2.1); dále je potřeba dodržovat shodu participia s přímým předmětem (Hamplová 2004: 329). Nepříznakový slovosled uvádíme v příkladové větě <h>, příklad dislokace přímého předmětu uvádíme ve větě <i>.

<h> Marco ha già preparato **le valigie**. / Marco už připravil zavazadla.

<i> **Le valigie le** ha già preparate Marco. / Zavazadla už připravil Marco.

(Převzato z: Hamplová 2004: 329)

U dislokace nepřímého předmětu (a také příslovečných určení) je v italštině reduplikace zájmen nebo zájmenných částic (*ci*, *ne*) nepovinná, tuto reduplikaci nalezneme pravděpodobněji v hovorové mluvě (Hamplová 2004: 330). Příklad nepovinné reduplikace u dislokace vlevo uvádíme v následujících větách.

<j> **A Gianna non (le)** presterei nulla. / **Gianně** bych nepůjčil nic.

(Převzato z: Hamplová 2004: 330)

<k> **A Giacomo**, Maddalena (**gli**) regalerà un orsacchiotto. / **Giacomovi** daruje Magdaléna plyšového medvídka.

(Převzato z: Renzi et al. 1996: 130)

Pokud je však v italštině dislokován vlevo přímý předmět, užití pronominální reduplikace je povinné (Renzi et al. 1996: 153). Stejně jako ve staré španělštině jsou doloženy doklady této reduplikace, i ve vulgární italštině lze tento fenomén nalézt (1996: 153). V následujících větách uvádíme povinnou reduplikaci přímého předmětu.

<l> **Questa rivista, la** compra il nonno. / **Ten časopis, ten** kupuje dědeček.

<m> **Le sue virtù, non le** conosci ancorra. / **Jeho ctnosti, ty** ještě neznáš.

(Převzato z: Renzi et al. 1996: 153)

Dislokace vpravo se od dislokace vlevo liší posunutím určitého větného členu až na konec věty. Tímto přesunutím dává mluvčí najevo, že chce dané téma věty učinit jasnějším či jednoznačnějším; dislokovaný větný člen vpravo však bývá reduplikován (předjímán) nepřízvučným zájmenem nebo zájmennou částicí (Hamplová 2004: 331). Příklad dislokace vpravo uvádíme ve větě <n>.

<n> Non **ne** abbiamo **di soldi**. / Nemáme peníze.

(Převzato z: Hamplová 2004: 331)

3.2.2 Vytýkací vazba

Zdůraznění jednotlivých větných členů lze pomocí již zmíněné dislokace, ale také pomocí vytýkací vazby. Jak název napovídá, jedná se o přidání nové věty vytknutím větného členu. Vytýkací vazba se konkrétně skládá z věty řídící se sponovým slovesem *být* (španělsky *ser*, italsky *essere*) a z věty závislé, uvozené vztažným zájmenem (Hamplová 2004: 332). Příklad vytknutého předmětu přímého ve španělštině uvádíme ve větě <o>, italský příklad přímého vytknutého předmětu ve větě <p>, vytknutý italský nepřímý předmět pak ve větě <q>.

<o> *Es el que podemos llamar eslabón perdido, el menos famoso de los tres. / Tomu bychom mohli říkat chybějící článek řetězu, ze všech tří nejméně slavný.*

(ÚČNK – InterCorp, Arturo Pérez-Reverte, *Dumasův klub aneb Richelieuův stín*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Mladá fronta, 2000.)

<p> *Era il mio film preferito che hai visto. / Byl to můj oblíbený film, co jsi viděl.*

<q> *È a tuo padre che devo tanto. / Je to tvému otci, komu vděčím za mnoho.*

(Převzato z: Hamplová 2004: 332)

3.3 Slovosled v češtině

Český nepříznakový slovosled odpovídá řetězci SVO. Štícha et al. uvádí, že „slovosled je v české větě nejčastěji projevem jejího sděleného (komunikativního) záměru v rámci psaného textu nebo aktuálního hovoru“ (2013: 552). Platí tedy, že pro každou danou situaci a pro každý daný komunikativní záměr existuje určitý nepříznakový slovosled (ibid: 553). Ten však v některých situacích může být k danému komunikativnímu záměru fixní a jiný slovosled by byl pro stejný záměr agramatický (ibid: 553). Uveďme si příklad slovosledu fixního se slovy *pes, štěkat, venku*; vzhledem k dané situaci a k danému komunikativnímu záměru se nabízí jediná možnost neutrálního pořádku slov, která je uvedena ve větě <r>. Všechny jiné možnosti v příkladu <s> jsou pro danou sdělovací funkci agramatické, a to proto, jelikož význam věty má sdělovat, co se děje a co lze slyšet v daném prostředí, o kterém se právě hovoří.

<r> Venku štěká pes.

<s> *Štěká pes venku. / *Štěká venku pes. / *Venku pes štěká. / *Pes venku štěká. /

*Pes štěká venku.

(Převzato z: Štícha et al. 2013: 553)

Můžeme tak rozlišovat slovosled fixní, neměnný, a slovosled aktuální, který je synonymem pro již zmíněné aktuální větné členění (Štícha et al. 2013: 554). Aktuální větné členění dělí věty dle komunikativního ohledu na téma (tematickou část na začátku věty) a réma (co se o tématu říká) (Uhlířová 1987: 138). Nejpevnějšími pravidly slovosledu se v češtině řídí pozice příklonek (klitik), pro které platí v češtině vždy slovosled fixní a jejichž pravidla jsou obsáhle popsána v *Akademické gramatice spisovné češtiny* (Štícha et al. 2013: 552). Slovosled samotných příklonek je jedním z nejcharakterističtějších rysů každého jazyka, a proto je užívání příklonek v různých jazycích různě komplikované; dokonce ani tak podobné jazyky, jako je čeština se slovenštinou, nemají stejná pravidla pro užívání příklonek (Uhlířová 1987: 82).

Nyní se však zaměříme na podobu českého pořádku slov v psaných textech, jelikož praktická část této práce je založena na korpusových datech z beletristických děl. Dle Uhlířové téma věty obvykle stává na jejím začátku, réma jako jádro sdělení nejčastěji na jejím konci (1987: 136). Platí však, že „každý prvek věty (větný člen nebo i jeho část) se může stát za určitých okolností a v závislosti na tom, kam se ve větě umístí (v mluvené řeči též podle toho, na které slovo se umístí intonační centrum – nejsilnější přízvuk ve větě), jejím tématem nebo jejím rématem“ (Štícha et al. 2013: 581). Pokud má česká věta více větných členů, každý z nich může stát na začátku věty jako téma, ovšem krom přísudku (2013: 581). V následujících příkladech označujeme téma věty podtržením, předmět vyznačujeme tučně.

⟨t⟩ První knihu Herberta Rosendorfera mi v r. 1994 daroval profesor Berger.
(Převzato z: Štícha et al. 2013: 554)

Často je tématem komunikace více větných částí vyjádřených různými větnými členy; lze pak užívat výraz „komplexní téma“ či „tematická část“ (Štícha et al. 2013: 581). Ve větě ⟨u⟩ a ⟨v⟩ tvoří tematickou část podmět (*Petr*) a předmět (*Evu*), v příkladové větě ⟨w⟩ však všechny větné členy (krom již zmíněného přísudku) tvoří komplexní téma.

⟨u⟩ Petr Evu nemá rád.
⟨v⟩ Petr nemá Evu rád.
⟨w⟩ Karel dneska do ústavu na kole nepřijel.
(Převzato z: Štícha et al. 2013: 554)

Zároveň mohou být členy komplexního tématu v rámci věty přeskupovány, a to především dle toho, jaký člen se má stát větným tématem. Pokud totiž na začátku věty stojí více tematických prvků, stojí na začátku věty (více vlevo) teprve zaváděné téma, jež větu uvozuje, než téma druhé, které stojí až za centrálním tématem a které je centrálnější a komunikativně zapojenější (Štícha et al. 2013: 584). Tematická část může být navíc

rozsáhlejší než samotné réma, avšak ne všechny tematické prvky se zapojují do aktuálního členění stejným způsobem (Uhlířová 1987: 105). Většinou se však nedůležitější a centrálnější téma nachází v iniciální části dané věty (1987: 106). Větné téma v následujících příkladech označujeme podtržením, zbylé tematické prvky značíme kurzívou, předmět již tradičně tučně.

⟨x⟩ Pavarottiho jsem poprvé slyšel zpívat v této opeře v Paříži.

⟨y⟩ Poprvé jsem *Pavarottiho* slyšel zpívat v této opeře v Paříži.

(Převzato z: Štícha et al. 2013: 583)

Ačkoliv je u obou předchozích vět rématem, a tudíž novou informací, až příslovečné určení místa na konci věty, můžeme si povšimnout významového rozdílu přehozením části v rámci komplexního tématu. Významový rozdíl mezi užitím předmětu v iniciální pozici ve větě ⟨x⟩ a příslovečného určení času ve větě ⟨y⟩ popisují Štícha et al. tak, že prvek v iniciální pozici je tématem uvozovacím, a tudíž by mělo být toto téma v daném kontextu jakýmkoliv způsobem opakováno či již zmíněno (2013: 585), zbylé tematické prvky jsou pouze průvodní informace, „sdělně méně závažné“ (Uhlířová 1987: 106). Téma navozovací má být centrálnější a, jak již bylo řečeno, více komunikativně aktivovanější; také se mu někdy říká vlastní téma (Štícha et al. 2013: 594). Štícha na rozdíl od Uhlířové tvrdí, že téma v iniciální pozici nemusí být uvozovacím tématem vždy, stále by mělo být do věty nějak zaváděno (Štícha et al. 2013: 594; Uhlířová 1987: 106). Podívejme se na následující příklad ⟨z⟩.

⟨z⟩ Jak sjednotit dva tak nesmiřitelné cíle? *Kafka* uměl vyřešit tento nesmírný rébus.

(M. Kundera; Převzato z: Štícha et al. 2013: 585)

Ze zmíněného příkladu je zřejmé, že ve druhé větě je *Kafka* tématem věty, konkrétně tématem navozovacím, jelikož tyto dvě věty pochází z literárního úryvku, který je celý o Kafkovi. Dalším navozovacím tématem ve větě ⟨z⟩ je druhý podtržený úsek, který byl přesunut do finální pozice. Štícha et al. uvádí, že pokud má věta témat více, lze navozovací téma přesunout na úplný konec věty. Pokud navozovací téma přesuneme do finální pozice, předcházející réma věty tím zdůrazníme, v mluvené řeči toto réma dostává důraz a stává se intonačním centrem (2013: 585). Navíc posunutím druhého navozovacího tématu do finální pozice se první téma také zdůrazňuje a je považováno za „tematický prvek daného textu, bezprostřední a intenzivně motivující k pronesení dané věty“ (ibid: 586). Pokud by réma stálo na konci věty, jednalo by se o stylově bezpříznakovou pozici, tedy o pozici neutrální (ibid: 588).

Zdůraznit réma tak lze jeho předsunutím do iniciální pozice věty (Uhlířová 1987: 137). Tento jev je však obvyklý především v mluvené řeči, ve které lze použít ke zvýraznění i intonaci (Štícha et al. 2013: 591). Zajímavostí je, že v češtině lze před zdůrazněné réma na začátek věty

klást rematizátory, což jsou zdůrazňující částice jako například *ani, i, také, jenom, zejména* (Štícha et al. 2013: 591). Štícha et al. uvádějí, že některé psané konstrukce dokonce před rématem v iniciální pozici takový rematizátor vyžadují (2013: 591). V následujících příkladech značíme podtržením réma věty.

⟨aa⟩   Babička přijela.

⟨bb⟩   Jen příroda dovede vymodelovat takové tvary.

(Převzato z: Štícha et al. 2013: 591)

Obě předcházející věty nám uvádějí věty s předsunutým rématem v iniciální pozici. Věta ⟨bb⟩ však obsahuje rematizátor *jen*, bez kterého by tato věta réma na začátku věty dle Štíchy et al. nemohla v psaném textu rodilého mluvčího vzniknout (2013: 591).

4. Korpusová analýza

V následujících kapitolách se budeme věnovat praktické části této práce, která je založena na korpusové analýze srovnávající použití a funkci předmětu v iniciálních pozicích v češtině, španělštině a italštině.

4.1 Popis použitého korpusu

Praktická část práce je založena na paralelním jazykovém korpusu *InterCorp*⁷. Ten spadá pod projekt Českého národního korpusu (ČNK), který vznikl roku 1994, „aby vytvářel a zpřístupňoval rozsáhlá jazyková data pro výuku a výzkum ve formě elektronických korpusů. V současné době zajišťuje přístup k více než třem miliardám slov uspořádaných v korpusech synchronních i diachronních, mluvených i psaných, paralelních i jednojazyčných“ (Wiki – Příručka ČNK 2021a). Práci s korpusy ČNK a přístup k nim umožňuje webová aplikace KonText, díky které můžeme klást dotazy základní i pokročilé, pokročilé dotazy lze zadávat v dotazovacím jazyce CQL (Corpus Query Language).

Korpus *InterCorp* odpovídá definici paralelního synchronního referenčního korpusu, jeho aktuální verze momentálně pokrývá české texty společně s dalšími čtyřiceti cizími jazyky, a umožňuje tak zkoumat kontext pivotního jazyka s jeho překladovými ekvivalenty (Wiki – Příručka ČNK 2021b). Obsah *InterCorpu* se skládá ze dvou částí: jádra (*core*) a kolekce (*collection*). Jádro korpusu sestává z beletristických textů, které jsou ručně zarovnány; kolekce jsou zarovnávány automaticky (Wiki – Příručka ČNK 2021b). Abychom se pokud možno vyhnuli co největší chybovosti automatického zarovnávání a případným absencím českých překladů z kolekcí, vyhledávání jsme omezili pouze na jádro korpusu.

Náš výzkum je založen na české, španělské a italské části *InterCorpu* verze 13, jež byla zveřejněna na podzim roku 2020 a nyní je nejaktuálnější dostupnou verzí tohoto neustále se rozrůstajícího korpusu.

4.2 Popis metody zkoumání

Cílem našeho zkoumání je srovnání funkce předmětu v iniciální pozici v českých, španělských a italských větách a srovnání četnosti použití slovosledu OV (předmět – sloveso) mezi zmíněnými jazyky. Ačkoliv přirozený slovosled pro češtinu, španělštinu a italštinu je podmět – přísudek – předmět (SVO) a španělština s italštinou dovolují poměrně široký prostor pro pohyb podmětu (vizte podkapitolu 3.1; Demonte 1994: 21), předpokládáme, že námi

---

⁷ Korpus je veřejně dostupný na adrese <<https://www.korpus.cz/kontext/>>.

analyzovaný slovosled OV nebude ve všech jazycích zastoupen rovnoměrně. Před analýzou bylo nutné vytvořit dotaz, který by v českých textech (originále či českém překladu) vyhledal všechny předměty v dativním a akuzativním pádu na počátcích vět. Tomuto zadání odpovídá tvar dotazu v jazyce CQL: <s>[tag="N...[34].*"]. Jelikož je naším cílem srovnání jazyků mezi sebou (čeština se španělštinou, čeština s italštinou), rozdělili jsme si analýzu na 4 části. Samotný dotaz jsme zadávali do vyhledávacího pole *KonTextu*, korpusy jsme zarovnávali následovně:

- ⟨1⟩ španělské originální texty s českými překladovými respondenty;
- ⟨2⟩ české originální texty se španělskými překladovými respondenty;
- ⟨3⟩ italské originální texty s českými překladovými respondenty;
- ⟨4⟩ české originální texty s italskými překladovými respondenty.

V první části analýzy jsme zkoumali předměty v iniciální pozici ve španělských textech, které mají svůj český protějšek. Dotaz jsme zadali do vyhledávacího pole v české části *InterCorpu* a zarovnali jsme k němu paralelní korpus španělský. Vyhledávání jsme dále omezili na jádro korpusu a na texty v originálním jazyce (*es*) – španělské texty. Celkový počet pozic činil 11 074 717, počet vyhledaných výskytů byl 8 482. V následující tabulce uvádíme podrobnosti tohoto hledání.

výchozí korpus	zarovnaný korpus	originální texty	počet pozic	počet autorů	počet děl	výskytů celkem
český	španělský	španělské	11 074 717	53	134	8482

Tabulka 3: Složení paralelních korpusů es–cs

Druhá část výzkumu byla zaměřena na české originální texty a jejich španělské protějšky. Dotaz jsme zadali opět do české části *InterCorpu* k zarovnanému španělskému korpusu, jako jazyk originálních textů jsme však vybrali *cs* – české texty. Tabulka níže dokumentuje složení českého korpusu se španělskými protějšky.

výchozí korpus	zarovnaný korpus	originální texty	počet pozic	počet autorů	počet děl	výskytů celkem
český	španělský	české	2 242 938	10	32	1474

Tabulka 4: Složení paralelních korpusů cs–es

Ve třetí části analýzy nás zajímaly originály italských textů a jejich překladové protějšky v češtině. Dotaz jsme zadali do české části *InterCorpu*, ke kterému jsme zarovnali paralelní italský korpus. Naše vyhledávání jsme dále omezili na texty v originálním jazyce *it* – italské texty. Složení takto zarovnaných korpusů uvádíme v následující tabulce.

výchozí korpus	zarovnaný korpus	originální texty	počet pozic	počet autorů	počet děl	výskytů celkem
český	italský	italské	1 973 916	13	23	1233

Tabulka 5: Složení paralelních korpusů it–cs

Poslední částí výzkumu byla analýza českých originálních textů s překladovými italskými protějšky. Dotaz byl vložen do české části *InterCorpu* s paralelním italským korpusem; jazyk originálních textů byl omezen na *cs* – české texty. V tabulce níže uvádíme složení těchto korpusů.

výchozí korpus	zarovnaný korpus	originální texty	počet pozic	počet autorů	počet děl	výskytů celkem
český	italský	české	520 469	3	7	265

Tabulka 6: Složení paralelních korpusů cs–it

Z každého výše zmíněného hledání v korpusu jsme extrahovali promíchané náhodné vzorky o 250 výskytech, celkový součet našeho vzorku použitého k analýze tak tvořil rovný jeden tisíc výskytů.

Je důležité zmínit, že při zkoumání výsledků jsme se setkali s daty, která nebyla relevantní pro naši práci, a byla proto hned na počátku z vzorku odstraněna. Jednalo se o šumy, které se skládaly především z příslovečných určení místa a času, z vokativů, z větných ekvivalentů neobsahující sloveso a z úryvků poezie, které jednoznačně neodpovídaly našemu hledání. Součet veškerých šumů činil 50,6 % z celkového vzorku. Původně jsme očekávali výrazně menší podíl nalezených šumů, musíme však brát v potaz nedokonalost značkování dat v korpusu. Domníváme se, že tyto úryvky mohou být chybně otagované, a proto se nám ve výsledcích zobrazují.

výchozí korpus	zarovnaný korpus	originální texty	šumů celkem	v %
český	španělský	španělské	131	52,4 %
český	španělský	české	120	48,0 %
český	italský	italské	121	48,4 %
český	italský	české	134	53,6 %
procentuální zastoupení šumů v celkovém vzorku				50,6 %

Tabulka 7: Procentuální zastoupení šumů v analyzovaném vzorku

4.3 Analýza výsledků

Celkový součet náhodně promíchaných výskytů činil 1 000 výsledků, jak již bylo zmíněno výše. Po vyřazení 506 šumů nám ve zkoumaném vzorku zbylo 494 konkordancí, které jsme postoupili analýze. V následující tabulce uvádíme počet všech analyzovaných konkordancí pro každý typ paralelního korpusu.

korpusová analýza	celkový počet výskytů	analyzovaný vzorek	šumů ve vzorku	použitelné výskyty
ES originály s CS respondenty	8 482	250	131	119
CS originály s ES respondenty	1 474	250	120	130
IT originály s CS respondenty	1 233	250	121	129
CS originály s IT respondenty	265	250	134	116
celkem		1 000	506	494

Tabulka 8: Sumární přehled konkordancí všech korpusových analýz

Naším cílem bylo snažit se najít společné rysy použitého slovosledu v jazyce španělském, italském a českém. Jelikož byl náš dotaz zadáván vždy do české části *InterCorpu*, dané konkordance českého jazyka mají v analýze vždy podobu slovosledu OV, tedy řazení větných členů předmět – přísudek, zatímco slovosled španělštiny a italštiny má podoby různé, právě ty byly předmětem našeho zkoumání.

Po zpracování všech konkordancí jsme výsledky rozřadili do šesti hlavních skupin dle slovosledu užitého ve španělském nebo italském protějšku české konstrukce s OV. Pro základní orientaci v naší klasifikaci níže nejdříve uvádíme seznam těchto skupin. Prvních pět skupin dále dělíme na podskupiny značené písmeny *a* a *b*, které se liší drobnými odchylkami, jež popisujeme na následujících stránkách.

1. shodný slovosled OV v románském i českém textu
  - 1a. slovosled $OV_x :: OV$
  - 1b. slovosled $OV_o :: OV$
2. románský slovosled SOV – český slovosled $OV^{(S)}$
  - 2a. slovosled $SOV_x :: OV$
  - 2b. slovosled $S_oV_o :: OV$
3. románský slovosled $(s)VO$ – český slovosled OV
  - 3a. slovosled $_xVO :: OV$
  - 3b. slovosled $_sVO :: OV$
4. románský slovosled SVO – český slovosled OV
  - 4a. slovosled $SVO^{pasiv} :: OV$
  - 4b. slovosled $SVO^{záměna} :: OV$
5. románský slovosled SV – český slovosled OV
  - 5a. slovosled $SV^{změna} :: OV$
  - 5b. slovosled $SV^{(se/si)} :: OV$
6. jiné vyjádření v románských jazycích – český slovosled OV

V následujících kapitolách jednotlivé skupiny s podskupinami popisujeme podrobněji a uvádíme příklady konkordancí z našeho vzorku. U každé skupiny uvádíme tabulku s číselným přehledem zastoupení daných konkordancí ve vzorku společně s procentuálním údajem. Příkladové věty konkordancí z ČNK vypisujeme vždy v pořadí originál → překladový protějšek. Tímto pořadím se snažíme usnadnit čtenáři orientaci mezi originálními texty a jejich překlady, aby bylo na první pohled jasné, jaký text je výchozí (a tudíž autentičtější) a který je tvořen až sekundárně. Zároveň ve všech konkordancích pro lepší přehlednost, pokud je to možné, tučně vyznačujeme předmět.

4.3.1 Skupina 1 – slovosled OV :: OV

Do první skupiny jsme zařadili konkordance s identickým slovosledem v textu českém i románském (tedy španělském či italském). Celkový procentuální podíl konkordancí spadající do této skupiny tvoří 26,92 %. V tabulce níže uvádíme četnost výskytů identického slovosledu v jednotlivých analyzovaných korpusech.

Skupina 1	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	27/119	22,69 %
české originální texty se španělskými respondenty	43/130	33,08 %
italské originální texty s českými respondenty	30/129	23,26 %
české originální texty s italskými respondenty	32/116	27,59 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	132/494	26,72 %

Tabulka 9: Celkový počet výskytů shodného slovosledu OV :: OV

Výskyty shodného slovosledu řadíme dále do dvou podskupin, které uvádíme níže.

4.3.1.1 Skupina 1a – slovosled OV_x :: OV

Tato skupina označuje konkordance, které si svým slovosledem zcela odpovídají. Index křížku ve zkratce slovosledu uvádíme proto, abychom tuto první podskupinu (1a) snadněji rozeznali od podskupiny druhé (1b). Následující tabulka zobrazuje procentuální zastoupení výskytů shodného slovosledu z celkového analyzovaného vzorku.

Skupina 1a	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	2/119	1,68 %
české originální texty se španělskými respondenty	2/130	1,54 %
italské originální texty s českými respondenty	19/129	14,73 %
české originální texty s italskými respondenty	26/116	22,41 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	49/494	9,92 %

Tabulka 10: Celkový počet výskytů slovosledu OV_x :: OV

- ⟨1⟩ **Les** crece la barba, el pelo y las uñas, sin poder obtener nunca el permiso de cortárselas.
→ **Věẏňũm** narůstají vousy, vlasy a nehty, avšak nikdy jim není dovoleno si je ostříhat.
(ÚČNK – InterCorp, Augusto Roa Bastos, *Já nejvyšší*, překl. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1982.)
- ⟨2⟩ **Katynce** je vskutku těžké odolat. → **A Katynka** es realmente difícil resistirse.
(ÚČNK – InterCorp, Miloš Urban, *El mago del agua*, překl. Kepa Uharte, Barcelona: El Andén, 2008.)
- ⟨3⟩ **A Cosimo**, comprendere il carattere di Enea Silvio Carrega giovò in questo: che capi molte cose sullo star soli che poi nella vita gli servirono. → **Cosimovi** pomohlo, že povaze Eneáše Silvia Corby porozuměl: neboť pochopil mnohé z toho, co to jest býti sám, a později v životě mu to prospělo.
(ÚČNK – InterCorp, Italo Calvino, *Naši předkové*, překl. Zdeněk Digrin – Vladimír Mikeš, Praha: Odeon, 1970.)

Ve všech zmíněných příkladech (⟨1⟩, ⟨2⟩ a ⟨3⟩) je slovosled OV s předmětem v iniciální pozici následovaný přísudkem identický jak ve větách originálních, tak v jejich překladových protějšcích. Zaměřili jsme se proto na způsob vyjádření tohoto slovosledu. Z analyzovaných konstrukcí vyplývá, že předmětem v iniciální pozici v italštině je nejčastěji životný předmět s předložkou *a*. Pro španělštinu toto nemůžeme jasně specifikovat, jelikož v této skupině máme velice málo dat, která nelze zobecnit. Konkrétní číselnou reprezentaci všech způsobů vyjádření předmětu v iniciální pozici v románských jazycích uvádíme v následující tabulce.

způsoby vyjádření předmětu	origES _{-resp} CS	origCS _{-resp} ES	origIT _{-resp} CS	origCS _{-resp} IT	celkem
životný předmět s předložkou <i>a</i>	0	1	8	20	29
zájmeno v dativu	1	0	2	1	4
zájmeno v akuzativu	0	1	0	0	1
předložka <i>para</i> + akuzativ	1	0	0	0	1
neživotný předmět s předložkou <i>de</i>	0	0	1	0	1
neživotný předmět s předložkou <i>nell</i>	0	0	1	0	1
životný předmět s předložkou <i>con</i>	0	0	0	1	1
neživotný předmět s předložkou <i>con</i>	0	0	1	0	1
životný předmět s předložkou <i>per</i>	0	0	2	3	5
neživotný předmět s předložkou <i>per</i>	0	0	0	1	1

Tabulka 11: Přehled způsobu vyjádření předmětu ve slovosledu OV

4.3.1.2 Skupina 1b – slovosled OV₀ :: OV

Odlíšili jsme věty se shodným slovosledem OV, ve kterých byl předmět v iniciální pozici v románských větách (španělských a italských) explicitně opakován formou nepřízvučného

zájmena. Pro tento jev, jenž je ve španělštině známý jako pronominální reduplikace objektu (vizte podkapitolu 2.3), jsme vytvořili zkratku OV_O , kdy spodní index písmene *o* má značit nepřízvučné zájmeno odkazující k předmětu (ve zkratce velké *O*). Pokud bychom chtěli načrtnout grafickou syntaktickou analýzu, reduplikovaný předmět ve formě ukazovacího zájmena by se do grafu dle Zavadila – Čermáka (2010: 449) nezakresloval. V následující tabulce uvádíme početní zastoupení výskytů slovosledu s reduplikovaným předmětem ve španělštině a italštině.

Skupina 1b	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	25/119	21,01 %
české originální texty se španělskými respondenty	41/130	31,54 %
italské originální texty s českými respondenty	11/129	8,53 %
české originální texty s italskými respondenty	6/116	5,17 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	83/494	16,80 %

Tabulka 12: Celkový počet výskytů slovosledu $OV_O :: OV$

- «4» **A Marco le** empezaba a fastidiar la situación, y el tono de Pietro le resultó ofensivo.
→ **Marca** ta situace začínala rozčilovat, a Pietrův tón mu zněl urážlivě.

(ÚČNK – InterCorp, Julia Navarro, *Bratrstvo turínského plátna*, překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2006.)

- «5» **La torta l'**aveva fatta lei, per il compleanno di Mattia, e poi l'aveva gettata nell'immondizia tutta intera. → **Dort** upekla sama, Mattiovi k narozeninám, a pak ho celý hodila do popelnice.

(ÚČNK – InterCorp, Paolo Giordano, *Osamělost prvočíslel*, překl. Alice Flemrová, Praha: Odeon, 2009.)

Ačkoliv je samotné určení typu objektu ve španělské větě «4» problematické, jelikož se sloveso *fastidiar* může pojit s přímým i nepřímým předmětem (RAE c2005), i tak zde pozorujeme reduplikaci iniciálního životného předmětu, kterému předchází předložka *a*, pomocí nepřízvučného zájmena *le*. Tato reduplikace odpovídá gramatickým pravidlům, která jsme popisovali v teoretické části (vizte oddíl 2.3.2). V italské větě «5» je předmět vyjádřen neživotným substantivem bez jakékoli předložky, avšak i zde dochází k pronominální reduplikaci (vizte oddíl 3.2.1).

Dále jsme se podrobněji zaměřili na způsob vyjádření předmětu v iniciální pozici ve španělských a italských větách. Z analyzovaných konstrukcí vyplývá, že v iniciální pozici ve španělštině se nejčastěji nachází předmět životný, kterému předchází předložka *a*. Dalším početným vyjádřením je pak neživotný předmět v akuzativním tvaru bez předložky.

způsoby vyjádření předmětu	origES _{–resp} CS	origCS _{–resp} ES	origIT _{–resp} CS	origCS _{–resp} IT	celkem
životný předmět s předložkou <i>a</i>	16	30	1	0	47
neživotný předmět s předložkou <i>a</i>	0	2	0	0	2
životný předmět v akuzativu	0	0	1	4	5
neživotný předmět v akuzativu	6	9	7	0	22
zájmeno v dativu	2	0	1	0	3
zájmeno v akuzativu	0	0	0	1	1
partitivní zájmeno <i>di + ne</i>	0	0	1	1	2

Tabulka 13: Přehled způsobu vyjádření předmětu ve slovosledu OV

Porovnáme-li počet výskytů skupiny 1b s předchozí skupinou 1a, můžeme si povšimnout zajímavého jevu, kdy oba románské jazyky nejčastěji vyjadřují předmět v iniciální pozici pomocí předložky *a*, avšak rozdíl nalezneme v pronominální reduplikaci předmětu. Ta je totiž téměř vždy vyžadována ve španělských větách s životným předmětem v iniciální pozici, zatímco italské věty tuto reduplikaci téměř vůbec neobsahují (dle čísel nelze toto tvrdit stoprocentně, jelikož v obou případech jsme našli po jednom vzorku, který se této generalizaci vymyká).

V teoretické části jsme zmiňovali *Mluvnici současné španělštiny* (vizte oddíl 2.3.1), která tvrdí, že pronominální zdvojení je častější „u (životných i neživotných) objektů nepřímých, méně časté u životných objektů přímých a prakticky nemožné u neživotných objektů přímých“ (Zavadil – Čermák 2010: 449). Tato klasifikace však zcela neodpovídá našemu analyzovanému vzorku. V Tabulce 11 je dvakrát uveden neživotný předmět s předložkou *a*, musíme proto konkretizovat, že se jedná o jeden neživotný přímý předmět a jeden neživotný nepřímý předmět. Obě konkordance uvádíme v následujících příkladech.

⟨6⟩ **Tomu** ona neříká pozdrav. → **A eso** ella no **lo** llamaba un saludo.

(ÚČNK – InterCorp, Zdeněk Jirotko, *Saturnin*, překl. Eduardo Fernández Couceiro, Praha: Karolinum, 2004.)

⟨7⟩ **Letadlu** neselhaly motory ani přístroje, nenarazilo na kostelní věž ani na horu skrytou v mlze, na jeho palubě vybuchla časovaná nálož. → **Al avión** no **le** fallaron ni los motores ni otros mecanismos, no se estrelló contra la torre de una iglesia ni contra una montaña escondida en la niebla, sino que en su interior estalló una bomba de relojería.

(ÚČNK – InterCorp, Ivan Klíma, *Amor y basura*, překl. Judit Romeu Labayen, Barcelona: Acantilado, 2007.)

V obou španělských větách je použita předložka *a*, avšak pro každou větu je využita v jiném pádu. Věta ⟨6⟩ užívá sloveso *llamar*, které se dle RAE (c2005) dnes pojí pouze s přímým předmětem, ačkoliv ve vývoji jazyka kolísalo mezi užíváním přímého a nepřímého

předmětu. Zatímco ve větě <7> je použito zájmeno pro předmět nepřímý. U obou českých vět nalezneme v iniciální pozici předmět v dativním pádu.

4.3.2 Skupina 2 – slovosled SOV :: OV_(S)

Do druhé skupiny jsme vyčlenili větné konstrukce, které ve španělštině a italštině začínají podmětem, jenž je následován předmětem a slovesem. České protějšky v iniciální pozici mají slovosled OV, za kterým může a nemusí být podmět explicitně vyjádřen (jak jsme doletem indexem vyznačili i ve zkratce pro tuto skupinu). V konkordancích italského korpusu došlo k záměně syntaktických rolí, kdy italský podmět je v češtině vyjádřen předmětem, zatímco italský předmět v češtině, pokud je explicitně vyjádřen, zastává funkci podmětu. Číselný přehled této skupiny uvádíme v následující tabulce.

Skupina 2	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	3/119	2,52 %
české originální texty se španělskými respondenty	0/130	–
italské originální texty s českými respondenty	1/129	0,78 %
české originální texty s italskými respondenty	3/116	2,59 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	7/494	1,42 %

Tabulka 14: Celkový počet výskytů slovosledu SOV :: OV_(S)

4.3.2.1 Skupina 2a – slovosled SOV_x :: OV

Do skupiny 2a jsme zahrnuli konkordance věrně odpovídající románskému slovosledu SOV. Index křížku ve zkratce skupiny opět uvádíme čistě z praktických důvodů, abychom od sebe na první pohled odlišili tuto skupinu se skupinou 2b. Statistický přehled této nepříliš početné skupiny uvádíme v následující tabulce.

Skupina 2a	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	2/119	1,68 %
české originální texty se španělskými respondenty	0/130	–
italské originální texty s českými respondenty	1/129	0,78 %
české originální texty s italskými respondenty	3/116	2,59 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	6/494	1,21 %

Tabulka 15: Celkový počet výskytů slovosledu SOV_x :: OV

V následující větě <8> si můžeme povšimnout záměny syntaktických rolí, kdy byl italský podmět do češtiny přeložen předmětem, a současně italský dativní předmět (*gli*) je v české větě nevyjádřen, avšak sémanticky se jedná o podmět (on – ten, kdo měl rozpálené čelo). Naproti tomu ve větě <9> tuto syntaktickou záměnu nenajdeme.

- ⟨8⟩ La fronte **gli** bruciava. → Čelo měl rozpálené.
(ÚČNK – InterCorp, Giulio Leoni, *Záhady mozaiky*, překl. Alena Režná, Praha: Metafora, 2006.)
- ⟨9⟩ La televisión **lo** filmó para pasar un fragmento en un programa dedicado a las artes.
→ **Představení** natočila i televize a úryvek vysílala v programu věnovaném umění.
(ÚČNK – InterCorp, Mario Vargas Llosa, *Zlobivá holka*, překl. Vladimír Medek, Praha: Garamond, 2007.)

Procentuální zastoupení záměny syntaktických rolí u všech konkordancí skupiny 2a uvádíme v následující tabulce.

syntaktická záměna rolí	origES—respCS	origCS—respES	origIT—respCS	origCS—respIT	celkem
cs S → es/it O + cs O → es/it S	1	0	1	2	4
cs O → es S	1	0	0	0	1
žádná záměna	0	0	0	1	1

Tabulka 16: Syntaktická záměna rolí ve slovosledu SOV_x :: OV

4.3.2.2 Skupina 2b – slovosled S₀V₀ :: OV

Tato skupina se vymyká ostatním skupinám tím, že obsahuje pouze jedinou konkordanci. V analyzovaném vzorku jsme nenašli žádnou další konkordanci, která by se této podobala. Pro zachování analogické struktury a pro větší přehlednost i zde nejdříve uvádíme číselnou tabulku s podrobnostmi o této skupině.

Skupina 2b	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	1/119	0,84 %
české originální texty se španělskými respondenty	0/130	–
italské originální texty s českými respondenty	0/129	–
české originální texty s italskými respondenty	0/116	–
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	1/494	0,20 %

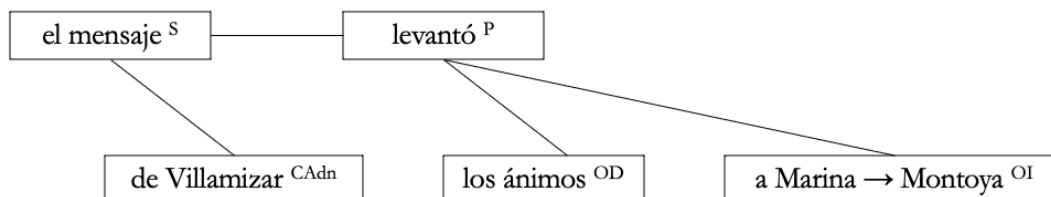
Tabulka 17: Celkový počet výskytů slovosledu S₀V₀ :: OV

Následující větu ⟨10⟩ jsme našli ve španělském korpusu a zařadili jsme ji do vlastní skupiny, jelikož obsahuje pronominální reduplikaci před slovesem věty, samotný objekt zaujímá poslední pozici ve větě. Lze namítnout, že slovosled věty ⟨10⟩ je tedy ve skutečnosti SVO, tak jak znázorňujeme v syntaktické analýze v Grafu 1. Dle konvencí grafického syntaktického zapisování se do grafu pronominální reduplikace, v našem případě zájmeno *le*, nezakreslí. Zavadil – Čermák (2010: 449) popisují, že zdvojující nepřízvučná zájmena nejsou považována za větný člen, „protože pouze opakují to, co už je vyjádřeno jinak, jejich funkcí je

zdůraznění předmětovosti příslušného syntaktického substantiva“. Dle Zavadila – Čermáka by se v tomto případě jednalo o anticipační reduplikaci, kterou jsme popisovali v oddílu 2.3.1.

⟨10⟩ El mensaje de Villamizar **le** levantó los ánimos **a Marina Montoya**. → **Marině Montoyové** dodal Villamizarův proslov chuť do života.

(ÚČNK – InterCorp, Gabriel García Márquez, *Zpráva o jednom únosu*, překl. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 2007.)

Graf 1: Syntaktická analýza věty ⟨10⟩

My si tuto větu interpretujeme jako SoVo, kdy spodní indexy *o* značí reduplikované zájmeno v dativu společně s nepřímým předmětem. Touto zkratkou chceme dát najevo, že reduplikované zájmeno je na stejné úrovni jako samotný předmět. Vynecháním jednoho ze dvou členů se gramatičnost věty sice nemění, zato význam ano. Uveďme si tyto dva následující příklady.

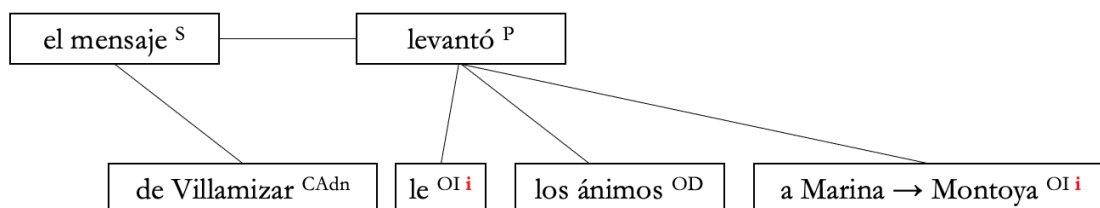
⟨11⟩ El mensaje de Villamizar levantó los ánimos **a Marina Montoya**.

⟨12⟩ El mensaje de Villamizar **le** levantó los ánimos.

Věta ⟨11⟩ odpovídá španělskému slovosledu SVO, zatímco věta ⟨12⟩ vykazuje slovosled SOV. Rozdíl mezi nimi není v gramatičnosti, nýbrž v lehce odlišném významu. Ve větě ⟨11⟩ je zřejmé, komu dodal proslov chuť do života (*Marině Montoyové*). Rozdíl oproti předchozí větě ⟨10⟩ je v reduplikovaném zájmenu. Ve větě ⟨12⟩ není bez dalšího kontextu zcela jasné, kým konkrétně je příjemce (*destinatario*) (vizte podkapitulu 2.3).

Souhlasíme se Zavadilem – Čermákem, že pronominální reduplikace plní funkci zdůraznění předmětu věty (2010: 449), avšak do syntaktického grafu bychom rádi pronominalizovaný člen zakreslili, stejně jako se zakreslují například několikanásobné podměty. Nezakreslením reduplikovaného členu lze snadno v grafu přehlédnout iniciální pozici ve větě, ačkoliv tento potenciální problém se netýká konkrétně věty ⟨12⟩. RAE – ASALE (2009: 2656) zmiňují, že ve větách s duplikovaným zájmenem se sice zájmeno nepovažuje za další předmět ve větě, ale toto zájmeno s předmětem společně tvoří jeden celek (vizte oddíl

2.3.1). Námí navrhovaný graf na syntaktickou analýzu věty <10> uvádíme dále. Červený index *i* značí identický nepřímý objekt, stejně jako bývá označován například identický subjekt.

Graf 2: Návrh na syntaktickou analýzu věty <10>

4.3.3 Skupina 3 – slovosled (s)VO :: OV

Třetí hlavní vydělenou skupinou v naší analýze je slovosled s obrácenými rolemi sloveso – předmět. Dle číselných hodnot uvedených v tabulce níže si lze všimnout zatím největšího zastoupení analyzovaných vzorků spadajících právě do této skupiny. I tato skupina byla rozdělena do dvou dalších podskupin dle explicitního vyjádření podmětu.

Skupina 3	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	42/119	35,29 %
české originální texty se španělskými respondenty	58/130	44,62 %
italské originální texty s českými respondenty	54/129	41,86 %
české originální texty s italskými respondenty	30/116	25,86 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	184/494	37,25 %

Tabulka 18: Celkový počet výskytů slovosledu (s)VO :: OV

4.3.3.1 Skupina 3a – slovosled xVO :: OV

V této podskupině nalezneme románský slovosled VO, který je inverzní k českému slovosledu OV. Zajímavé je, že ani v jednom jazyce není explicitně vyjádřen podmět věty, vždy je podmět věty originálního textu i věty překladového protějšku nevyjádřen. Níže v tabulce uvádíme konkrétní početní zastoupení výskytů této skupiny.

Skupina 3a	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	25/119	21,01 %
české originální texty se španělskými respondenty	49/130	37,69 %
italské originální texty s českými respondenty	41/129	31,78 %
české originální texty s italskými respondenty	19/116	16,38 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	134/494	27,13 %

Tabulka 19: Celkový počet výskytů slovosledu xVO :: OV

⟨13⟩ Adoraba **a Marina** y le hacía caricias y berrinches. → **Marinu** zbožňoval a choval se k ní něžně a trucovitě.

(ÚČNK – InterCorp, Gabriel García Márquez, *Zpráva o jednom únosu*, překl. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 2007.)

⟨14⟩ **Schůzku** jsme přeložili na pondělí. → Pasamos **la reunión** al lunes.

(ÚČNK – InterCorp, Miloš Urban, *Las siete iglesias*, překl. Kepa Uharte Mendicoa, Madrid: Ediciones B, 2005.)

Všechny konkordance ve španělském a italském jazyce odpovídaly slovosledu přísudek – předmět a české věty předmět – přísudek. Naši pozornost upoutal způsob vyjádření českého předmětu v iniciální pozici, na který jsme se podrobněji zaměřili. Tabulku s početním zastoupením uvádíme níže.

vyjádření předmětu v češtině	origES _{–resp} CS	origCS _{–resp} ES	origIT _{–resp} CS	origCS _{–resp} IT	celkem
genitivem	0	1	0	0	1
dativem	2	5	4	2	13
akuzativem	23	43	37	17	120

Tabulka 20: Vyjádření předmětu v české větě ve slovosledu ×VO :: OV

Podařilo se nám v analyzovaných konkordancích nalézt větu z českého originálního textu, která měla španělský i italský přímý protějšek. Česká věta začíná předmětem následovaným slovesem, v obou románských překladových variantách v příkladech ⟨15⟩ a ⟨16⟩ je použit inverzní slovosled sloveso – předmět. Ani v jedné větě není explicitně vyjádřen podmět, a proto tyto příklady splňují charakteristiku skupiny 3a.

⟨15⟩ **Hlavu** měla schovánu mezi rameny, nosem se dotýkala kolenou a ohnutá záda ji páčila vědomím, že jsou nastavena kovu, plechu, nárazu. → Tenía **la cabeza** escondida entre los hombros, tocaba las rodillas con la nariz y la espalda doblada le quemaba, consciente de que estaba expuesta al metal, a la chapa, al choque.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *La inmortalidad*, překl. Fernando de Valenzuela, Barcelona: Tusquets, 1998.)

⟨16⟩ **Hlavu** měla schovánu mezi rameny, nosem se dotýkala kolenou a ohnutá záda ji páčila vědomím, že jsou nastavena kovu, plechu, nárazu. → Aveva **la testa** nascosta fra le spalle, il naso toccava le ginocchia e le spalle curve le bruciavano per la consapevolezza di essere rivolte al metallo, alla lamiera, all' urto.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *L'immortalità*, překl. Alessandra Mura, Milano: Adelphi, 1993.)

4.3.3.2 Skupina 3b – slovosled sVO :: OV

Spodní index písmene *S* ve zkratce skupiny značí přítomnost podmětu v románském slovosledu. Ačkoliv by se mohlo zdát, že je tato skupina totožná se skupinami následujícími, není tomu tak zcela. Ve španělštině a italštině je ve skupině 3b podmět explicitně vyjádřen, a to na první pozici ve větě; v českých větách je podmět explicitně vyjádřen, avšak dále ve větě. I tak si však originální věty s překladovými protějšky vzájemně zachovávají stejnou funkci větných členů, čímž se odlišují od skupin čtvrtých (vizte skupinu 4a a 4b). V tabulce níže uvádíme číselné zastoupení analyzovaných vzorků spadajících do skupiny se slovosledem sVO :: OV.

Skupina 3b	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	17/119	14,29 %
české originální texty se španělskými respondenty	9/130	6,92 %
italské originální texty s českými respondenty	13/129	10,08 %
české originální texty s italskými respondenty	11/116	9,48 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	50/494	10,12 %

Tabulka 21: Celkový počet výskytů slovosledu sVO :: OV

- ⟨17⟩ Una oleada de alivio sacudió **a Nicolás**. → **Nicolásovi** spadl kámen ze srdce.
(ÚČNK – InterCorp, Isabel Allende, *Dům duchů*, překl. Hana Posseltová-Ledererová, Praha: BB art, 2002.)
- ⟨18⟩ Una spessa coltre di nubi ricopre **il cielo**. → **Oblohu** kryje silná vrstva mraků.
(ÚČNK – InterCorp, Umberto Eco, *Foucaultovo kyvadlo*, překl. Zdeněk Frýbort, Praha: Český klub, 2007.)

V románských větách ⟨17⟩ a ⟨18⟩ jsou podměty explicitně vyjádřeny v iniciálních pozicích vět, v jejich překladových protějšcích v češtině jsou podměty též vyjádřeny, avšak až za slovesem věty. Ve všech příkladech si však větné členy originálního textu odpovídají s větnými členy překladového protějšku.

4.3.4 Skupina 4 – slovosled SVO :: OV

Vydělená čtvrtá skupina obsahuje konkordance s románským slovosledem SVO a českým slovosledem OV, kdy podmět nemusí být explicitně vyjádřen. Pokud však v českých větách podmět vyjádřen je, podobně jako ve skupině 3b, nalezneme ho až za slovesem věty. V následující tabulce uvádíme procentuální zastoupení nalezených konkordancí spadajících do naší čtvrté skupiny.

Skupina 4	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	12/119	10,08 %
české originální texty se španělskými respondenty	8/130	6,15 %
italské originální texty s českými respondenty	22/129	17,05 %
české originální texty s italskými respondenty	14/116	12,07 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	56/494	11,34 %

Tabulka 22: Celkový počet výskytů slovosledu SVO :: OV

4.3.4.1 Skupina 4a – slovosled SVO^{pasiv} :: OV

Jak jsme již zmínili dříve, skupina 3b si je se skupinou 4a a 4b podobná, avšak odlišuje je určitý rys, který vzápětí vysvětlíme. Konkrétně pro tuto skupinu platí, že předmět v jednom jazyce je do překladového protějšku převeden jakožto podmět, zároveň podmět stejného primárního jazyka je do sekundárního jazyka převeden jako předmět. Nemůžeme tvrdit, že by předmět originálního textu byl převeden do překladového protějšku jakožto podmět, zatímco originální podmět by byl přeložen jako předmět, jelikož ne vždy se jedná o tento směr z originálního do překladového textu. Charakteristický rys odlišující skupinu 4a je pasivizace. Zatímco v předchozí kapitole mají všechny konkordance aktivní tvar slovesa, ve skupině 4a má sloveso věty tvar pasivní (značíme proto tuto skutečnost i do zkratky). Tabulku s četností konkordancí zastupující tuto skupinu uvádíme níže.

Skupina 4a	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	8/119	6,72 %
české originální texty se španělskými respondenty	7/130	5,38 %
italské originální texty s českými respondenty	19/129	14,73 %
české originální texty s italskými respondenty	14/116	12,07 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	48/494	9,72 %

Tabulka 23: Celkový počet výskytů slovosledu SVO^{pasiv} :: OV

⟨19⟩ Dichas **instrucciones** fueron reconfirmadas en los mismos términos de urgencia el 5 de abril por Joseph Plunkett al encargado de Negocios alemán en Berna, quien retransmitió el mensaje a la Cancillería y la Jefatura Militar en Berlín. → **Instrukce** potvrdil 5. dubna Joseph Plunkett v dalším naléhavém dopise německému obchodnímu přidělení v Bernu a ten jej odeslal bez meškání kancléřství a vojenskému velení do Berlína.

(ÚČNK – InterCorp, Mario Vargas Llosa, *Keltiv sen*, překl. Jana Novotná, Praha: Garamond, 2011.)

Zaměřili jsme se blíže na vyjádření předmětu v českých větách. V následující tabulce uvádíme četnost způsobu vyjádření předmětu v českých větách.

vyjádření předmětu v češtině	origES—respCS	origCS—respES	origIT—respCS	origCS—respIT	celkem
genitivem	0	0	0	1	1
dativem	1	1	1	2	5
akuzativem	7	6	18	10	41

Tabulka 24: Vyjádření předmětu v české větě ve slovosledu SVO^{pasiv} :: OV

Následující věta je zajímavá nejen svým ojedinělým užitím genitivu v iniciální pozici v češtině, ale překladový ekvivalent téže věty jsme v náhodně extrahovaném vzorku konkordancí našli jak pro italský, tak i pro španělský jazyk (konkrétní složení paralelních korpusů si můžete zkontrolovat v příloze č. 2 na konci této práce). Španělskou konkordanci s touto českou větou jsme však klasifikovali dle jiného slovosledu, než jaký je použit zde pro italštinu (vizte větu <21>, anebo oddíl 4.3.6). Konkrétně v příkladu <20> je v české větě užit v iniciální pozici genitiv, který je do italštiny převeden jako podmět, pokud nebudeme brát v potaz příslovečné určení času na začátku věty. Pasivní tvar slovesa tentokrát odpovídá jak originálnímu textu, tak překladu. Důvod zařazení vět <20> a <21> do odlišných skupin je užití vytýkácí vazby ve větě španělské. Domníváme se, že ačkoliv tuto vytýkácí vazbu, konkrétně vedlejší větu podmíněnou, lze běžně považovat za podmět, má tato věta sama o sobě slovosled vlastní a neměli bychom ji srovnávat s konkordancemi zařazenými do dosud popsaných skupin.

Genitiv v iniciální pozici v českých větách jsme popisovali v teoretické části (vizte podkapitulu 2.2). I v tomto případě lze genitivní tvar převést do tvaru akuzativního, avšak sloveso věty by se muselo vztahovat k určité osobě, aby se z daného předmětu nestal podmět. Tato věta splňuje Štichovu charakteristiku, za jakých podmínek genitiv ustupuje akuzativu, a to konkrétně pomocí předpony *po-* vyjadřující malou míru činnosti.

<20> **Výtěžku z Jízdy králů** se kdysi používalo pro podporu jiných, méně výnosných folkloristických podniků, tentokrát ať prý připadne Svazu mládeže, který si ho využije po svém. → Un tempo **il ricavato della Cavalcata dei re** veniva usato per sovvenzionare altre manifestazioni folkloristiche meno redditizie: bene, questa volta lo si dia invece all'Unione della gioventù che lo usi per sé!

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *Lo scherzo*, překl. Giuseppe Dierna, Milano: Adelphi, 1991.)

<21> **Výtěžku z Jízdy králů** se kdysi používalo pro podporu jiných, méně výnosných folkloristických podniků, tentokrát ať prý připadne Svazu mládeže, který si ho využije po svém. → **Lo que se sacaba de la Cabalgata** se utilizaba antes para apoyar a otros

acontecimientos folklóricos menos productivos, ahora quieren que el dinero sea para la Unión de la Juventud, para que se lo gaste como quiera.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *La broma*, překl. Fernando de Valenzuela, Barcelona: Editorial Seix Barral, 1994.)

4.3.4.2 Skupina 4b – slovosled SVO^{záměna} :: OV

Oddělili jsme analyzované konkordance s románským slovosledem SVO od skupiny 4a, pokud vykazovaly záměnu syntaktických rolí, avšak ani jedna konkordance nebyla pasivizována. V této méně početné skupině tedy nalezneme věty, ve kterých je inverzně prohozen podmět s předmětem.

Skupina 4b	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	4/119	3,36 %
české originální texty se španělskými respondenty	1/130	0,77 %
italské originální texty s českými respondenty	4/129	3,10 %
české originální texty s italskými respondenty	0/116	–
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	9/494	1,82 %

Tabulka 25: Celkový počet výskytů slovosledu SVO^{záměna} :: OV

⟨22⟩ La mente se **le** dispersaba en imágenes disolutas. → **Mysl** rozptylovaly nesouvislé představy.

(ÚČNK – InterCorp, Mario Vargas Llosa, *Keltův sen*, překl. Jana Novotná, Praha: Garamond, 2011.)

⟨23⟩ Il corpo cedeva **alla stanchezza** di quei due giorni terribili. → **Tělo** zachvátila únava těch dvou strašných dní.

(ÚČNK – InterCorp, Giulio Leoni, *Záhady mozaiky*, překl. Alena Režná, Praha: Metafora, 2006.)

Jak jsme uváděli v úvodu k praktické části této práce, v příkladových větách tučně vyznačujeme předměty. Ve větě ⟨22⟩ a ⟨23⟩ jsme však nemohli označit odpovídající si konstituenty, jelikož bychom označili větné členy, které si navzájem neodpovídají se svým překladovým protějškem. Proto níže uvádíme zjednodušené syntaktické analýzy těchto vět, díky kterým je znázornění syntaktické záměny podmětu s předmětem přehlednější.

⟨24⟩ [La mente_(S) se le_(OI) dispersaba_(P) en imágenes_(OO) disolutas_(CA_{dn})] → [Mysl_(OD) rozptylovaly_(P) nesouvislé_(CA_{dn}) představy_(S)]

⟨25⟩ [Il corpo_(S) cedeva_(P) alla stanchezza_(OI)...] → [Tělo_(OD) zachvátila_(P) únava_(S)...]

V obou příkladech <23> a <24> pozorujeme záměnu syntaktických rolí bez pasivní konstrukce. Původní podmět je převeden do českého předmětu, zatímco původní předmět je podmětem českým.

4.3.5 Skupina 5 – slovosled SV :: OV

Do předposlední skupiny jsme vyčlenili konkordance s českým slovosledem předmět – přísudek, kdy v textových protějšcích románských jazyků bylo použito sloveso, které nevyžaduje předmět. Toto sloveso se od českého slovesa většinou lehce liší významem. Početní zastoupení této skupiny uvádíme v následující tabulce.

Skupina 5	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	28/119	23,53 %
české originální texty se španělskými respondenty	20/130	15,38 %
italské originální texty s českými respondenty	17/129	13,18 %
české originální texty s italskými respondenty	29/116	25,00 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	94/494	19,03 %

Tabulka 26: Celkový počet výskytů slovosledu SV :: OV

I tuto velmi početnou skupinu jsme dále rozdělili na dvě podskupiny, které s jejich charakteristikou a příkladovými konkordancemi uvádíme dále.

4.3.5.1 Skupina 5a – slovosled SV^{změna} :: OV

Pro skupinu 5a platí chybějící předmět v románských textech, avšak protějšek českého předmětu je vyjádřen románským podmětem. České sloveso má tudíž takovou vlastnost, kdy vyžaduje rekcii předmětu, zatímco sloveso ve španělštině a italštině toto nevyžaduje, a je proto možné předmět vypustit a nahradit jej podmětem v nominativu. Tuto změnu (nikoli záměnu) značíme i ve zkratce této skupiny. Počty výskytů s informacemi o procentuálním zastoupení uvádíme v následující tabulce.

Skupina 5a	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	25/119	21,01 %
české originální texty se španělskými respondenty	16/130	12,31 %
italské originální texty s českými respondenty	14/129	10,85 %
české originální texty s italskými respondenty	21/116	18,10 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	76/494	15,38 %

Tabulka 27: Celkový počet výskytů slovosledu SV^{změna} :: OV

⟨26⟩ *Parte del pedido* llegó el mismo día, pero algunos de los libros los recibieron cuatro meses después. → **Část požadovaných věcí** jim přinesli ještě týž den, některé knihy však dostaly až za čtyři měsíce.

(ÚČNK – InterCorp, Gabriel García Márquez, *Zpráva o jednom únosu*, překl. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 2007.)

⟨27⟩ **Franzovi** se vybavují známé metafory: slunce pravdy, oslepující záře rozumu atd... → *Franz* recuerda las conocidas metáforas: el sol de la verdad, el deslumbrante resplandor de la razón, etc...

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *La insostenible levedad del ser*, překl. Fernando de Valenzuela, Barcelona: Tusquets Editores S.A., 1985.)

Ve větě ⟨26⟩ si můžeme všimnout změny španělského podmětu v český předmět. Tato změna byla provedena výběrem lehce odlišného významu přeloženého slovesa. Ve španělštině má sloveso *llegar* dle Chalupy (2008: 424) několik významů, a proto je možné španělskou větu doslovně chápat jako „část požadovaných věcí dorazila“, zatímco překladatel použil překlad s neosobním výrazem „část požadovaných věcí jim přinesli“. Sloveso *llegar* ve významu *dorazit* vyžaduje pro svou komunikační funkčnost minimálně podmět, ačkoliv se na toto sloveso může vázat více větných členů. Sloveso *llegar* ve významu *přinést* pro svou funkčnost vyžaduje minimálně předmět (*část věcí*), v tomto kontextu se na něj dokonce váže i recipient (*jim*). Česká věta ⟨27⟩ má v iniciální pozici předmět v dativním pádu, který je do španělštiny přeložen jako podmět. Důvodem je zřejmě to, že sloveso *recordar* ve španělštině ve spojení s dativním pádem znamená „připomínat koho/co“ (Chalupa 2008: 574), což je jiný význam, než jaký by byl pro překlad původní české věty vhodný.

⟨28⟩ *Gli ingegneri* avevano protestato dicendo che era antiestetico e antigienico, ma quando io avevo detto: ... → **Inženýrům** se to nelíbilo, prý to není hezké ani hygienické, ale když jsem řekl: ...

(ÚČNK – InterCorp, Giuseppe Bonaviri, *Krejčí na hlavní ulici*, překl. Zdeněk Frýbort, Praha: Svoboda, 1989.)

V příkladu ⟨28⟩ je v českém překladu použito jiné sloveso, než jaké je v originálním italském textu. Pokud by překladatel zachoval stejné sloveso, tato věta by se do našeho vzorku konkordancí nedostala, jelikož by v obou jazycích, italském i českém, začínala věta podmětem. Užitím slovesa *nelíbit* v českém protějšku je nutné italský podmět převést na předmět v dativním pádu. Další příkladová věta číslo ⟨29⟩ je původně z českého textu, kde iniciální pozici zaujímá předmět v akuzativu následovaný přísudkem, podmět věty je zde nevyjádřený.

Její překladový protějšek je však vyřešen zcela jinak. Původní český podmět je z překladu naprosto vypuštěn a původní český předmět byl převeden do podmětu této věty. Zjednodušenou syntaktickou analýzu této změny uvádíme v příkladu <30>.

<29> **Nohy** měla čím dál těžší. → *Le gambe* erano sempre più pesanti.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *Il libro del riso e dell'oblio*, překl. Alessandra Mura, Milano: Adelphi, 1991.)

<30> [(PRO) Nohy_(OD) měla_(P) čím dál_(CA_{dn}) těžší_(CP)] → [Le gambe_(S) erano_(PV) sempre più_(CA_{dn}) pesanti_(PN)]

4.3.5.2 Skupina 5b – slovosled SV^{<se/si>} :: OV

Do druhé podskupiny románského slovosledu SV jsme zařadili konkordance, které opět ve španělštině ani v italštině nevyžadují předmět, jenž v češtině použit je. Tato skupina se liší zvratným zájmenem *se* (ve španělštině má konkrétně tvar *se*, v italštině *si* – proto jsou oba tvary uvedeny ve zkratce pro tuto skupinu), díky kterému je dosaženo neosobní vazby slovesa. Toto zvraté zájmeno však není užito v textech českých, kde se dává přednost užití tvaru slovesa s vazbou osobní. Informace o početním zastoupení výskytů této skupiny uvádíme tradičně v následující tabulce.

Skupina 5b	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	3/119	2,52 %
české originální texty se španělskými respondenty	4/130	3,08 %
italské originální texty s českými respondenty	3/129	2,33 %
české originální texty s italskými respondenty	8/116	6,90 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	18/494	3,64 %

Tabulka 28: Celkový počet výskytů slovosledu SV^{<se/si>} :: OV

<31> *El tratado se firmará* mañana. → **Smlouvu** tedy podepíšeme zítra.

(ÚČNK – InterCorp, Augusto Roa Bastos, *Já nejvyšší*, překl. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1992.)

Španělský originál příkladové věty <31> začíná podmětem a je následovaný přísudkem, který značí neosobní vyjádření, jež by se do češtiny mohlo doslova přeložit jako „smlouva se podepíše“. Zavadil – Čermák (2019: 34) popisují toto užití zvratného zájmena jakožto *voz media*, kdy se tímto způsobem značí stav nebo proces, jehož forma je zdánlivě aktivní,

ale význam je pasivní⁸. Překladatel však zvolil možnost neosobní vyjádření obejít užitím osobní vazby slovesa, čímž se změnil i podmět původní věty. Zjednodušenou syntaktickou analýzu uvádíme níže v bodu <32>.

<32> [El tratado_(S) se firmará_(P) mañana_(CCt)] → [(PRO) Smlouvu_(OD) tedy podepíšeme_(P) zítra_(CCt)]

U příkladu <33> je v originální italské větě zřejmé, že podmět věty (*il padrone di casa*) není aktivním členem slovesného děje (*vedere*), nýbrž zastává pasivní funkci. V českém překladovém protějšku tentokrát není použita osobní vazba jako ve větě <31>, ale věta byla přeložena pomocí neosobního vyjádření *být vidět*.

<33> *Il padrone di casa si vedeva poco, perché, se faceva il turno di giorno, rincasava tardi; e se faceva il turno di notte, durante il giorno dormiva.* → **Hlavu rodiny bylo vidět** jen málokdy, měl-li denní službu, vracel se domů pozdě, měl-li noční, přes den spal.
(ÚČNK – InterCorp, Augusto Roa Bastos, *Já nejvyšší*, překl. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1992.)

Nakonec jsme se zaměřili na vyjádření rodu slovesa v českých textech. Následující tabulka popisuje četnost zastoupení osobních a neosobních vyjádření v českých větách. Dle čísel si lze všimnout, že osobní vyjádření v českých textech jednoznačně převažuje.

užití <i>voz media</i> v románských textech	origES_respCS	origCS_respES	origIT_respCS	origCS_respIT	celkem
neosobní vyjádření v češtině	0	0	2	3	5
osobní vyjádření v češtině	3	4	0	5	12

Tabulka 29: Vyjádření rodu v češtině v románském slovosledu SV^(se/si) :: OV

4.3.6 Skupina 6 – jiné vyjádření :: OV

Poslední skupinu již nedělíme na další podskupiny, sama totiž obsahuje konkordance, které nebylo možné jednoznačně klasifikovat. Na následujících řádcích se pokusíme popsat, proč nebyly zařazeny do skupin předcházejících. Do této skupiny jsme zařadili konkordance, jež v románských textech na začátku vět obsahovaly vytýkací vazby, příslovečná určení místa a způsobu, anebo jen hlavní větu přerušenu větou vedlejší, která však byla v českém jazyce sloučena s větou hlavní, čímž byla daná konkordance převedena na jedinou větu – větu hlavní. Početní zastoupení těchto vymykajících se konkordancí uvádíme v následující tabulce.

⁸ „... lo que se expresa no es una acción transitiva con identidad del agente y paciente, sino un estado o un proceso en el que el sujeto representa al paciente, pero se estiliza como agente. Resumiendo, podemos decir que la forma es aparentemente activa, pero el significado es pasivo o estativo.“ Zavdil – Čermák 2019: 34.

Skupina 6	absolutní hodnota výskytů	procentuální zastoupení
španělské originální texty s českými respondenty	7/119	5,88 %
české originální texty se španělskými respondenty	1/130	0,77 %
italské originální texty s českými respondenty	4/129	3,10 %
české originální texty s italskými respondenty	8/116	6,90 %
součet výskytů skupiny z celkového vzorku	20/494	4,05 %

Tabulka 30: Celkový počet výskytů jiného slovosledu ku slovosledu OV

Abychom zde uvedli přesnější klasifikaci, zaměřili jsme se na všechny konkordance spadající do této poslední skupiny a do následující tabulky jsme zanesli jejich konkrétní specifika. Dle výsledků si lze všimnout, že ve španělských textech se častěji vyskytovala vytýkáci vazba, zatímco v italských textech bylo o něco častější spojení hlavní věty s větou vedlejší, což bylo do češtiny překládáno jednou větou se slovosledem OV.

románské texty obsahující:	origES_respCS	origCS_respES	origIT_respCS	origCS_respIT	celkem
vytýkáci vazba	4	1	1	1	7
přísluvečné určení místa	0	0	1	1	2
přísluvečné určení způsobu	0	0	1	2	3
hlavní větu s větou vedlejší	3	0	1	4	8

Tabulka 31: Způsoby začátků románských textů spadajících do skupiny 6

Nyní se dostáváme k textu, který jsme již jednou zmiňovali v kapitole 4.3.4.1 (jednalo se o podskupinu 4a). Tato originálně česká věta začíná předmětem v genitivu následovaným přísudkem. V příkladu <34> uvádíme tuto konkordanci se španělským překladovým protějškem, který má v iniciální pozici vytýkáci konstrukci, jež je následována přísudkem se zvrtným zájmenem *se*.

<34> **Výtěžku z Jízdy králů** se kdysi používalo pro podporu jiných, méně výnosných folkloristických podniků, tentokrát at' prý připadne Svazu mládeže, který si ho využije po svém. → **Lo que se sacaba de la Cabalgata se utilizaba** antes para apoyar a otros acontecimientos folklóricos menos productivos, ahora quieren que el dinero sea para la Unión de la Juventud, para que se lo gaste como quiera.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *La broma*, překl. Fernando de Valenzuela, Barcelona: Editorial Seix Barral, 1994.)

Dalo by se namítnout, že vytýkáci konstrukce ve větě <34> je pouze vedlejší věta podmětová, která je celá považována za podmět, je následována přísudkem, a patří proto spíše do skupiny 5b. My však tyto konkordance s vytýkáci konstrukcemi začleňujeme do vlastní skupiny, jelikož našim předmětem zkoumání v praktické části této práce byl konkrétně předmět v iniciální pozici ve větě. Věty začínající na přísluvečná určení či míchání hlavní věty s vedlejší

bychom proto neradi zařazovali do předcházejících skupin, kde máme jasně vyznačené samostatné větné členy a jejich pozice ve větě, na které jsme se zaměřovali.

⟨35⟩ *El que distribuía la sopa era un sargento cojo como él.* → **Polévku** rozléval četař, beznohý jako on.

(ÚČNK – InterCorp, Roberto Bolaño, 2666, překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2011.)

⟨36⟩ Nella sua faccia, pure smunta e sporca di barba, oggi si riconosceva quello studentello della fototessera su cui le donne dei Mille avevano scuriosato in cerchio, la sera del suo primo arrivo. → **Tvář** měl sice vyzáblou a zarostlou, byl však v ní k poznání studentík na fotografii z občanského průkazu, nad kterou ženy Tisíce bojovníků v kruhu bádaly tenkrát večer, kdy dorazil do haluzny.

(ÚČNK – InterCorp, Elsa Morantová, *Příběh v historii*, překl. Zdeněk Frýbort, Praha: Odeon, 1990.)

⟨37⟩ **Verlaina** opil noční vzduch, stál na chodníku, díval se na hvězdy a zpíval. → Ubriacato dall'aria notturna, Verlaine sul marciapiede guardava le stelle e cantava.

(ÚČNK – InterCorp, Milan Kundera, *Il libro del riso e dell'oblio*, překl. Alessandra Mura, Milano: Adelphi, 1991.)

⟨38⟩ Las razones por las que Mr. Rozeman había redactado las citadas quejas eran estrictamente comerciales. → **Pana Rozemana** vedly k sepsání stížnosti ryze komerční důvody.

(ÚČNK – InterCorp, Arenas Reinaldo, *Vrátný*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Garamond, 2006.)

Výše jsme uvedli příklady ostatních vyjádření v iniciálních pozicích románských vět. Ve větě ⟨35⟩ můžeme pozorovat opět vytýkací vazbu, věta ⟨36⟩ obsahuje příslovečné určení místa a věta ⟨37⟩ obsahuje příslovečné určení způsobu. Ve větě ⟨38⟩ si můžeme v originálním textu povšimnout míchání hlavní věty s vedlejší, které se překladatelka vyhnula a zkrátila tak španělské souvětí na větu jednoduchou použitím předmětu v akuzativním pádu v iniciální pozici následovaným přísudkem a podmětem.

5. Závěr

V poslední části této práce nám zbývá vyvodit obecné závěry na základě dílčích výsledků z korpusové analýzy a popsaných informací v teoretické části. Následující uvedená procentuální zastoupení jednotlivých skupin vycházejí z celkového počtu zařazených konkordancí, do tohoto součtu nezahrnujeme šumy.

Následující tabulka zobrazuje počty analyzovaných konkordancí a jejich klasifikaci dle rozřazení do skupin, které jsme na základě analýzy vzorků vytvořili.

Skupina	ES/IT	CS	ES–CS	CS–ES	IT–CS	CS–IT
1a	OV _x	OV	2	2	19	26
1b	OV _O	OV	25	41	11	6
2a	SOV _x	OV	2	–	1	3
2b	S _O Vo	OV	1	–	–	–
3a	xVO	OV	25	49	41	19
3b	sVO	OV	17	9	13	11
4a	SVO _{pasiv}	OV	8	7	19	14
4b	SVO _{záměna}	OV	4	1	4	0
5a	SV _{změna}	OV	25	16	14	21
5b	SV _{sc/sb}	OV	3	4	3	8
6	jiný	OV	7	1	4	8
součet			119	130	129	116
šumy			131	120	121	134

Tabulka 32: Souhrn klasifikace analyzovaných konkordancí

První výzkumnou otázkou, na kterou se nyní zaměříme, bylo zjištění četnosti užití slovosledu OV v románských textech na začátcích vět ve srovnání s texty českými. Z dat v tabulce vyplývá, že nejčtenějším protikladovým slovosledem k českému slovosledu OV v iniciální pozici byl španělský a italský slovosled VO zařazený do třetí skupiny s celkovým počtem 184 konkordancí (37, 2 % ze zařazených výskytů). Tato třetí skupina je charakteristická inverzní pozicí předmětu a přísudku, kdy se v českých textech nacházel v iniciální pozici předmět následovaný přísudkem, zatímco ve španělských a italských textech věty začínaly přísudkem, jenž byl následován předmětem. Zatímco v početnější podskupině 3a není v konkordancích podmět věty explicitně vyjádřen, v podskupině 3b zastává podmět iniciální pozici v románských textech; v českých textech je v této skupině podmět též vyjádřen, avšak objevuje se až dále ve větě za větnými členy OV. Český předmět na začátcích vět v identicky inverzním slovosledu xVO :: OV byl vyjádřen nejčteněji pomocí akuzativu (120 výskytů), devětkrát méně dativem (13 výskytů) a pouze jednou genitivní vazbou. Tato

genitivní vazba v české větě spadá do originálních textů, nejde tedy o překlad ze španělštiny do češtiny.

Za druhou nejpočetnější skupinu můžeme dle dat v tabulce označit identický slovosled OV :: OV spadající do skupiny 1 se 132 konkordancemi (26, 7 % zařazených výskytů). Zde je ovšem zajímavý rozdílný počet konkordancí v jednotlivých podskupinách. Ve španělských textech převládala pronominální reduplikace předmětu, jež jsme značili OVo :: OV, o celkovém počtu 66 konkordancí (94,3 %), zatímco italské texty měly zcela totožný slovosled jako texty české, tedy OV× :: OV, a to v počtu 45 konkordancí (72,6 %). Z výsledků je zřejmé, že italština pronominální reduplikace při užití předmětu v iniciální pozici ve větě využívá výrazně méně než španělština. V teoretické části jsme popisovali pravidla, která vyžadují užití pronominální reduplikace, ale také jsme se věnovali výjimkám, kdy reduplikace není třeba použít. Musíme tedy konkretizovat, že všechny čtyři španělské nereduplikované konkordance odpovídají těmto výjimkám, a nejsou tedy nikterak agramatické.

Třetí nejpočetnější skupinou je skupina 5 se slovosledem SV :: OV s celkovým počtem 94 konkordancí (19 % zařazených výskytů). Na rozdíl od předešlé popsané skupiny jsme zde našli převyšující zastoupení jedné podskupiny (5a) u obou zkoumaných románských jazyků (76 výskytů; 80,9 %). Tato podskupina je charakteristická jednak absencí předmětu v románských textech, jednak změnou románského podmětu v předmět v českých textech. Je důležité podotknout, že sloveso originálního textu ne vždy doslovně odpovídalo významu slovesa textu překladového. To považujeme za příčinu, proč si vzájemně neodpovídají větné členy v jednotlivých protějšcích. Dovolujeme si konstatovat, že změna slovesa, byť na první pohled nepřiliš markantní, je pravděpodobná příčina užití jiné rekece zmíněného slovesa. Druhá skrovnější podskupina obsahovala celkem pouze 18 výskytů (19,1 %). Konkordance spadající do této podskupiny (5b) vykazovaly neosobní vazbu ve španělských i italských textech, české protějšky těchto výskytů však měly vždy vazbu osobní. Příčina těchto neosobních vazeb je v románských jazycích snadno rozpoznatelná, většina těchto konstrukcí totiž obsahuje zvrtné zájmeno *se*, díky kterému jsou románské podměty pasivizovány. Jak jsme popisovali v praktické části, tento proces Zavadiel – Čermák nazývají *voz media*, kdy je děj slovesa zdánlivě aktivní, avšak význam je pasivní. V českých textech převládají aktivní osobní vyjádření, překladové české protějšky tak překladatel mohl upravit do takové podoby, aby neosobní vyjádření z nějakého důvodu obešel.

Čtvrtou skupinou v řadě dle počtu výskytů je shodou okolností skupina 4 se slovosledem SVO :: OV a s celkovým počtem 57 konkordancí (11,5 % ze započtených výskytů). Analyzované konstrukce spadající do čtvrté skupiny jsou častěji pasivizovány (skupina 4a

se 48 výskyty; 84,2 %) než konstrukce se stejným slovosledem v podskupině 4b (9 výskyty; 15,8 %). Dospěli jsme k závěru, že pasivizace konstrukcí se slovosledem SVO je možná, pokud se jedná o tranzitivní sloveso vážící se na přímý předmět, a mohli jsme tak potvrdit tuto teoretickou informaci popsanou v oddíle 2.2.1.

Do předposlední početné skupiny můžeme zařadit český slovosled OV s románským jiným vyjádřením (skupina 6; 20 výskyty; 4,0 % ze zařazených konkordancí). Můžeme konstatovat, že tyto románské konkordance nejčteněji v iniciální pozici obsahovaly vytýkáci vazbu; tématu vytýkacích vazeb jsme se věnovali v oddíle 3.2.2. Obecně se tedy v románských textech jednalo o více vět v iniciálních pozicích, jež české překladové protějšky dokázaly zredukovat na jednu větu hlavní s použitím slovosledu OV.

Nejméně často odpovídal českému slovosledu OV románský slovosled SOV skupiny 2 s pouhými sedmi konkordancemi (1,4 % ze zařazených výskyty). Ačkoliv by se mohlo zdát, že jsme vytvořili vlastní podskupinu 2b pro jediný hapax, a tudíž nelze z tak malého vzorku vyvozovat žádné závěry, není tomu zcela tak. V teoretické části jsme popisovali, že anticipační reduplikace předmětu je častější v mluvené řeči, zatímco v psaném jazyce je častější absence této reduplikace. Zmiňovali jsme, že v mnoha hispanoamerických zemích je absence anticipační reduplikace považována za nepřirozenou. Tento hapax spadající do skupiny 2b se konkrétně nachází v díle Gabriela Garcíi Márqueze, který pochází z Kolumbie, a alespoň tuto podmínku splňuje. Podrobněji jsme analyzovali danou konkordanci s jejím širším kontextem a domníváme se, že se jedná o promluvu vypravěče, jenž využívá hovorovější styl promluvy. Z toho důvodu předpokládáme, že díky těmto dvěma okolnostem byla anticipační reduplikace užitá v písemné formě.

Z našich dat vyplývá, že čeština výrazně častěji užívá slovosledu OV než španělština či italština. Ačkoliv můžeme skupinu s konkordancemi se shodným slovosledem OV označit za druhou nejpočetnější, konkordance zařazené do ostatních skupin svým součtem téměř třikrát převyšují shodný slovosled. Početně český slovosled OV v iniciální pozici odpovídal španělskému originálnímu textu se slovosledem OV 27× (22,7 %), italskému originálu odpovídal 30× (23,3 %). Naproti tomu českým textům se slovosledem OV odpovídal španělský originál s nepříznakovým slovosledem SVO celkem 54× (45,4 %), italský originál s nepříznakovým slovosledem odpovídal českému slovosledu OV dokonce v 77 případech (59,7 %).

Původně jsme předpokládali podobnost španělštiny s italštinou v užívání stejného slovosledu oproti češtině. Avšak český slovosled OV, jak jsme již uvedli, byl dle dat v tabulce nejčastěji do španělštiny přeložen pomocí slovosledu VO (49 výskyty; 37,7 %), do italštiny byl

však přeložen nejčastěji pomocí shodného slovosledu OV bez reduplikace (26 výskytů; 22,4 %). Identický slovosled OV bez reduplikace v češtině a španělštině si tedy není vůbec četností podobný s identickým slovosledem v italštině a češtině.

Data v tabulce uvádí i počty vyřazených konkordancí z celkového analyzovaného vzorku. Překvapivé zjištění nastalo po počátečních analýzách konkordancí, kdy jsme byli překvapeni vysokým zastoupením šumů v náhodně extrahovaném vzorku. Nakonec nám použitý paralelní korpus *InterCorp* poskytl dostatečné množství výsledků, které jsme byli schopni podrobit výzkumu a obecněji charakterizovat, aniž bychom museli výzkumný vzorek z důvodu nedostatku odpovídajících výskytů dále navyšovat. Navýšení počtu vstupních vzorků a pestřejší analýzu bychom však navrhli jako teoretickou možnost pro rozšíření této práce.

6. Résumé v českém jazyce

Tato práce se zabývá srovnáním slovosledu OV v iniciálních pozicích ve španělštině, italštině a češtině; je rozdělena na teoretickou část a na část praktickou.

V úvodní části jsme se věnovali popisu a výchozí literatuře této práce. Vymezili jsme popis korpusové analýzy a zmínili jsme teze o předpokládaných výsledcích. Ve druhé kapitole se zabýváme teoretickým popisem definice předmětu a popisujeme jeho funkce v jednotlivých jazycích, tyto funkce mezi sebou srovnáváme. Dále se věnujeme přímému a nepřímému předmětu ve španělštině a italštině, jež porovnáváme s českým akuzativním a dativním pádem. Popisujeme tranzitivní slovesa a jejich význam ve spojení s předmětem. Poté se věnujeme pronominální reduplikaci předmětu ve španělštině a italštině, popisujeme její slovosledné možnosti, rozdíly v interpretaci reduplikovaného a nereduplikovaného předmětu, pravidla jejího užití a v neposlední řadě se zaměřujeme na dělení reduplikace na anticipační a reiterativní. Nakonec zmiňujeme prospěchový dativ, který si je svou formou s pronominální reduplikací podobný.

Ve třetí kapitole se teoreticky zabýváme slovosledem, konkrétně nejprve slovosledem španělským a italským. Popisujeme rozdíl mezi slovosledem neutrálním a příznakovým, stejně jako mezi slovosledem fixním a volným. Nejprve zmiňujeme španělský neutrální slovosled a jeho možné příznakové varianty, poté se totožně věnujeme neutrálnímu slovosledu a jeho příznakovým variantám v italštině. Se slovosledem a s tématem naší práce souvisí příznakové a nepříznakové postavení předmětu ve větě, jež dále souvisí s dislokacemi. Věnujeme se oběma dislokacím, dislokaci vlevo i dislokaci vpravo. V této části dále popisujeme vytýkáci vazbu v románských jazycích. Nakonec se analogicky věnujeme českému slovosledu, především popisujeme téma a réma související s českým pořádkem slov. Zmiňujeme i významové nuance v předsouvání či odsouvání témat a rémat v rámci vět na příznakové pozice.

Čtvrtá kapitola je vyhrazena praktické části této práce. Nejprve charakterizujeme použité korpusy k výzkumné analýze, kdy jsme z praktických důvodů využili paralelní korpus *InterCorp*, dále podrobně popisujeme metodu zkoumání. Analyzované konkordance třídíme do skupin dle jejich českého a románského slovosledu, četnostní údaje uvádíme v tabulkách a zveřejňujeme i příkladové věty, kterým se věnujeme podrobněji a na kterých demonstrujeme rozdílnosti v rámci námi vytvořených skupin. Každá hlavní skupina, vyjma poslední, je navíc rozdělena do dvou podskupin podle jemných odchylek. Analyzované konkordance jsme tak nakonec rozdělili celkem do jedenácti skupin.

V poslední kapitole jsme mohli díky výsledkům z korpusové analýzy a informacím z teoretické části dospět k obecnějším závěrům odpovídajícím na naše výzkumné otázky.

7. Resumen en español

El trabajo presentado se relaciona con el tema de la comparación del orden de palabras en las posiciones iniciales en español, italiano y checo; la obra está dividida en una parte teórica y otra práctica.

En la parte introductoria tratamos la descripción y presentamos la bibliografía principal utilizada en este trabajo. Esbozamos el análisis del corpus y mencionamos los objetivos sobre los resultados esperados. El segundo capítulo se basa en la descripción teórica de la definición del objeto y señalamos sus funciones, comparando estas funciones entre el español, el italiano y el checo. También hablamos del objeto directo e indirecto en español y en italiano y lo comparamos con el caso acusativo y el dativo en checo. Describimos los verbos transitivos y el significado en relación con el objeto. A continuación, nos ocupamos de la reduplicación pronominal del objeto en español e italiano, comparando el orden de palabras relacionado con la reduplicación del objeto, mencionamos las reglas de su uso y, además, nos centramos en la división de la reduplicación anticipatoria y reiterativa. Por último, mencionamos el dativo de interés, cuya forma es similar a la reduplicación pronominal.

La tercera parte de este trabajo trata el tema teórico del orden de palabras, concretamente, el orden de palabras en español e italiano. Describimos tanto la diferencia entre el orden neutral y el marcado como la diferencia entre el orden fijo y el libre. En primer lugar, mencionamos el orden de palabras neutral español y sus posibles variantes, luego discutimos el orden de palabras italiano y sus variantes marcadas, de mismo modo. Relacionado con el orden de palabras y con el objetivo de este trabajo, tratamos el tema de la posición marcada y no marcada del objeto, que además está vinculado con las dislocaciones. Nos dedicamos a ambas dislocaciones, o sea, tanto la dislocación a la izquierda como la dislocación a la derecha. En esta parte, más adelante, hablamos con más detalle de la vinculación dislocativa en las lenguas románicas. Por último, analizamos el orden de palabras en checo por analogía, sobre todo nos dedicamos al tema y al rema relacionados con el orden de palabras. También mencionamos los matices semánticos en la anticipación o postposición de temas y remas dentro de las oraciones a posiciones marcadas.

El cuarto capítulo está reservado a la parte práctica de este trabajo. En primer lugar, caracterizamos los corpus paralelos utilizados para el análisis exploratorio, para que hemos utilizado el corpus *InterCorp* por razones prácticas, y a continuación describimos el método de la investigación en detalle. Clasificamos las concordancias analizadas en grupos según su orden de palabras checo, español e italiano, presentamos los datos de frecuencia en tablas y publicamos frases ejemplares que comentamos con más detalle. Además, cada grupo

principal, excepto el último, está dividido en dos subgrupos según las desviaciones sutiles. Así, hemos dividido las concordancias analizadas en once grupos en total, finalmente.

Durante el análisis había que excluir los resultados no correspondientes a nuestra investigación. Un hallazgo sorprendente se produjo después de los análisis iniciales de las concordancias, cuando nos sentimos consternados por la alta representación de los resultados extraídos no correspondientes. Se trataba de las concordancias sin el objeto en la posición inicial de la frase, muchas veces el nombre propio ocupaba esta posición que quizá el *autotagging* del corpus no había identificado bien. Al final, el corpus paralelo que utilizamos nos proporcionó suficientes resultados que nos permitieron investigar los resultados y hacer conclusiones generales sin tener que aumentar más la muestra de investigación por falta de resultados correspondientes.

En el último capítulo, gracias a los resultados del análisis del corpus y las informaciones de los capítulos teóricos, hemos podido llegar a conclusiones más generales que responden a nuestras preguntas de investigación. Según los datos, el checo utiliza el orden de palabras OV con mucha más frecuencia que el español o el italiano. Aunque el grupo del orden de palabras idéntico en la lengua checa como en la lengua española e italiana es el segundo más numeroso, las concordancias de otros grupos de distinto orden de palabras superan el grupo casi tres veces en total. Inicialmente, asumimos una similitud entre el español y el italiano en el uso del mismo orden de palabras en comparación con el checo. Según los datos, el orden OV checo se tradujo con mayor frecuencia al español utilizando el orden VO, pero se tradujo con mayor frecuencia al italiano utilizando el mismo orden OV sin la reduplicación pronominal. Un hallazgo sorprendente fue la ausencia de la reduplicación pronominal del objeto en las frases españolas que comienzan con el objeto. Según las informaciones de la bibliografía mencionadas en la parte teórica estamos de acuerdo en la corrección de estas concordancias.

8. Bibliografie

- ALARCOS LLORACH, Emilio. 1995. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- ALARCOS LLORACH, Emilio. 1997. *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid: Gredos.
- AUROVÁ, Miroslava. 2010. *Slovosled ve španělštině: revize přístupů*. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis. Acta philologica Universitatis Bohemiae Meridionalis.
- AUROVÁ, Miroslava. 2017. *Srovnání aktuálního členění v češtině a španělštině: textově-lingvistický přístup*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- CAMPOS, Héctor. 2000. Transitividad e intransitividad. In *Gramática descriptiva de la lengua española: [T.] 2. Las construcciones sintácticas fundamentales. Relaciones temporales, aspectuales y modales*. Eds. BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta. Madrid: Espasa Calpe, s. 1519–1574.
- ČERMÁK, František. 2017. *Korpus a korpusová lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- DEMONTE, Violeta. 1994. *Gramática del español*. México: El colegio de México.
- DVOŘÁK, Věra. 2017. Tranzitivní sloveso. In *CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Eds. KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana. [cit. 2021-6-30]. Dostupné z: <[https://www.czechency.org/slovník/TRANZITIVNÍ SLOVESO](https://www.czechency.org/slovník/TRANZITIVNÍ_SLOVESO)>
- FERNÁNDEZ SORIANO, Olga. 1993. Sobre el orden de palabras en español. *Cuadernos de Filología Hispánica*. Vol. 11, s. 113–152.
- GILI GAYA, Samuel. 1971. *Curso superior de sintaxis española*. La Habana: Instituto Cubano del Libro.
- HAMPLOVÁ, Sylva. 2004. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Praha: LEDA.
- CHALUPA, Jiří. 2008. *Španělsko-český, česko-španělský slovník: Diccionario español-checo, checo-español*. Praha: Fin. Finder dictionaries.

- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA – ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA. 2009. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. c2005. *Diccionario panhispánico de dudas* [online]. [cit. 2021-5-17]. Dostupné z: <<https://www.rae.es/dpd/>>.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. c2021. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed. [online]. [cit. 2021-6-27]. Dostupné z: <<https://dle.rae.es/>>.
- RENZI, Lorenzo, et al. 1996. *Grande grammatica italiana di consultazione. Vol. 1, La frase: I sintagmi nominale e preposizionale*. Bologna: Mulino. Strumenti. Linguistica e critica letteraria.
- ŠTÍCHA, František, et al. 2013. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. 1987. *Knížka o slovosledu*. Praha: Academia. Malá jazyková knižnice.
- ZAVADIL, Bohumil – ČERMÁK, Petr. 2010. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum.
- ZAVADIL, Bohumil – ČERMÁK, Petr. 2019. *Sintaxis del español actual*. Praha: Karolinum.
- ZUBIZARRETA, Maria Luisa, 1998. *Prosody, Focus and Word Order*. Cambridge: MIT Press.

Citace korpusu

- ČERMÁK, P. – VAVŘÍN, M.: Korpus InterCorp – španělština, verze 13 z 1. 11. 2020 [online]. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Dostupné z: <<http://www.korpus.cz>>.
- ROSEN, A. – VAVŘÍN, M. – ZASINA, A. J.: Korpus InterCorp – čeština, verze 13 z 1. 11. 2020 [online]. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Dostupné z: <<http://www.korpus.cz>>.
- ŠTICHAUER, P. – VAVŘÍN, M.: Korpus InterCorp – italština, verze 13 z 1. 11. 2020 [online]. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Dostupné z: <<http://www.korpus.cz>>.
- Wiki – Český národní korpus [online]. c2021a. Poslední revize 2020-10-7 [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: <<https://wiki.korpus.cz/doku.php/start>>.

Wiki – Český národní korpus [online]. c2021b. Poslední revize 2021-2-11 [cit. 2021-4-30].
Dostupné z: <<https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>>.

9. Přílohy

Příloha 1 • Bibliografie v CitacePRO

 Veškerou citovanou bibliografii zveřejňujeme pro snazší orientaci ve zdrojích díky webové aplikaci *CitacePRO* i na adrese <<https://www.citacepro.com/slozka/jZBssXfP>>.

Příloha 2 • Složení paralelních korpusů

Složení paralelních korpusů orig. ES – resp. CS	Počet pozic
2666	389 250
Abaddón zhoubce	152 125
Ábel Sánchez	38 079
Artefakty	55 333
Barokní koncert	18 731
Bartleby a spol.	49 618
Beatriz a nebeská těl(es)a	95 102
Bezejmenný hrob a jiné příběhy	92 010
Blahoslavení chudí duchem	28 247
Bolševikova slabina	35 489
Bratrstvo turínského plátna	137 693
Brodiova zpráva	21 957
Celý muž	14 353
Červené sáří	181 516
Čtení z kávy	44 549
Dcera štěstěny	133 677
Diana aneb Osamělá lovkyně	59 697
Díky za oheň	85 492
Dívka se zlatými kalhotkami	53 225
Divocí detektivové	258 107
Divoši a citlivky. Fotbalové fejetony	32 285
Doba ticha	88 345
Dobrodružství Miguela Littína v Chile	39 431
Dokud jsme naživu	72 609
Dům duchů	168 258
Dumasův klub aneb Richeliuův stín	117 622
Dvanáct povídek o poutnících	53 854
Eva Luna	106 066
Generál ve svém labyrintu	75 731
Harfa a stín	52 580
Havana Blues	71 793
Hora duchů	30 600
Hřbitov bezejmenných lodí	172 049
Chilské nokturmo	38 201

Chvilé oddechu	58 364
Indická princezna. Skutečný příběh španělské tanečnice, která se vdala za maháradžu	122 007
Inés, má drahá	116 459
Já nejvyšší	169 078
Jako tvůj posel	68 713
Jan od Kříže	36 458
Ještěrčí ocásky	102 060
Jistý Lukáš	29 768
Kaligrafie snů	107 812
Každý den nic	37 094
Kdo zabil Palomina Molera?	44 489
Keltův sen	133 306
Konec hry	48 630
Kozlova slavnost	165 084
Král Havany	67 431
Královna jihu	173 683
Království z tohoto světa	26 445
Království Zlatého draka	89 756
Kronika ohlášené smrti	28 187
Kůže na buben	164 406
La Casa Blů. Historiky z jihoamerického podsvětí	45 821
Láska za časů cholery	145 622
Láska, zvědavost, prozac a pochybnosti	82 317
Llano v plamenech. Pedro Páramo	83 851
Lovcův deník	54 971
Město a psi	140 747
Město netvorů	81 931
Milujte se s otevřenýma očima	57 704
Mlha	73 104
Morelův vynález	27 856
Muž, který se podobal Orestovi	65 942
Na paměť mým smutným courám	24 396
Nacistická literatura v Americe	47 200
Napoleonovo egyptské tajemství	76 036
Návrat anakondy	64 994
Nebe, peklo, ráj	180 808
Nejlepší loupákův zážitek	120 394
Neuvěřitelný a tklivý příběh o bezelstné Eréndiře a její ukrutné babičce	36 107
Nic	81 187
O lásce a jiných běsech	47 680
Obecné dějiny hanebnosti	20 717
Ohňová země	42 659
Otázka, kterou má v očích	82 767
Pantaleón a jeho ženská rota	95 028
Patty Diphusa, Venuše záchodků	32 950
Paula	131 788
Pět hodin s Mariem	90 053

Plán úniku	35 437
Plukovníkovi nemá kdo psát	18 550
Podivuhodná cesta Pomponia Flata	47 817
Podzim patriarchy	81 840
Pohřeb Velké matky	31 715
Poslední noc s tebou	34 608
Pravda o případu Savolta	126 199
Procitnutí slečny Primové	75 644
Příběhy o kronopech a fáměch	21 850
Psaní do schránky času	32 921
Psí lásky	26 644
Ráj je až za rohem	147 039
Rodina Pascuala Duarta	35 629
Sépiový portrét	113 751
Smrt Artemia Cruze	109 048
Smrt v Andách	91 873
Srdce tak bílé	105 223
Starý gringo	64 569
Stařec, který četl milostné romány	26 597
Stěhování a jiné po(c)hyby	45 475
Stín někdejšího času	27 997
Sto roků samoty	135 435
Svatý Manuel Dobrotivý, Mučedník	13 815
Šermířský mistr	78 291
Tajemství Poslední večeře	91 463
Ten, kdo chodí kolem	47 748
Tetička Julie a zneuznaný genius	131 640
Třetí říše	97 850
Tunel	36 296
Úl	80 277
Válka na konci světa	272 468
Vlad	21 052
Vlámské tajemství	46 587
Vlámský obraz	119 079
Vojáci od Salaminy	61 424
Vrátný	54 741
Vše o mé matce	27 884
Všechna špína světa	36 277
Všechny duše	70 249
Výbuch v katedrále (Osvícené století)	119 948
Výherci	140 942
Vypravěč	76 374
Vzpomínej na mě zítra při bitvě	127 278
Vzpoura davů	68 054
Zelený dům	161 852
Zlá hodina	53 213
Zlobivá holka	122 445

Zorro	145 205
Zpověď trosečníka	31 260
Zpráva o jednom únosu	99 761
Ztracené kroky	92 161
Žít, abych mohl vyprávět	190 972
Žlutý déšť	34 716

Složení paralelních korpusů orig. CS – resp. ES	Počet pozic
Hastrman – zelený román	124 761
Hříchy pro pátera Knoxe	94 339
Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet	35 617
Kdo jsem	16 964
Knihapokryfů	40 452
Knih smíchu a zapomnění	68 913
Kojot a oposum a jiné mexické pohádky	21 380
Krakatit	100 083
Láska a smetí	78 476
Lord Mord	96 249
Městečko, kde se zastavil čas	43 992
Morytáty a legendy	55 930
Nesmrtelnost	107 869
Nesnesitelná lehkost bytí	83 603
Obsluhoval jsem anglického krále	78 771
Ostře sledované vlaky	22 327
Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války	246 879
Pábitelé	76 359
Postřižiny	34 606
Proč se indiáni bojí soviho křiku a jiné mexické legendy	22 534
Příliš hlučná samota	29 219
R.U.R.	26 321
Reportáž psaná na oprátce	29 566
Saturnin	65 871
Sedmikostelí: gotický román z Prahy	98 537
Směšné lásky	61 524
Stín katedrály	64 359
Svatby v domě	72 357
Valčík na rozloučenou	63 898
Válka s mlouky	81 482
Žert	110 213
Život je jinde	89 487

Složení paralelních korpusů orig. IT – resp. CS	Počet pozic
City	101 694
Dějiny Itálie	157 806
Den sovy	31 761

Foucaultovo kyvadlo	238 140
Hedvábí	16 336
Hrady hněvu	59 624
Indické nokturno	23 862
Jak tvrdí Pereira	46 581
Jméno ruže	194 151
Krejčí na hlavní ulici	40 003
Labuť	55 909
Naši předkové	145 493
Nespočet	54 279
Nezměrný čas	37 731
Oceán moře	54 014
Osamělost prvočísel	74 992
Ostrov včerejšího dne	172 733
Pinokiova dobrodružství	43 828
Pohled z druhé strany	50 724
Prostředky bez účelu	27 937
Příběh v historii	241 816
Sny o snech	14 174
Záhady mozaiky	90 328

Složení paralelních korpusů orig. CS – resp. IT

Počet pozic

Kniha smíchu a zapomnění	68 913
Nesmrtelnost	107 869
Nesnesitelná lehkost bytí	83 603
Obsluhoval jsem anglického krále	78 771
Rok čtyřiaadvacet	9 576
Směšné lásky	61 524
Žert	110 213